

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE

Obchodná fakulta

Evidenčné číslo: 102003/I/2019/36086129769141252

POROVNANIE EKONOMICKÉHO VÝVOJA

SR A ČR OD ROKU 1993

Diplomová práca

2019

Bc. Ján Sokol

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE

Obchodná fakulta

POROVNANIE EKONOMICKÉHO VÝVOJA

SR A ČR OD ROKU 1993

Diplomová práca

Študijný program: Manažment medzinárodného obchodu

Študijný odbor: Medzinárodné podnikanie

Školiace pracovisko: Katedra medzinárodného obchodu

Vedúci práce: Ing. Tatiana Hlušková, PhD.

Bratislava 2019

Bc. Ján Sokol

Čestné vyhlásenie

Čestne vyhlasujem, že som záverečnú diplomovú prácu na tému „Porovnanie ekonomického vývoja SR a ČR od roku 1993“ vypracoval samostatne a uviedol som všetku použitú literatúru, ktorá je uvedená v priloženom zozname bibliografických odkazov.

V Bratislave 15. 4. 2019

.....

Bc. Ján Sokol

Pod'akovanie

Chcel by som sa týmto veľmi pekne poďakovať vedúcemu práce, Ing. Tatiana Hlušková, PhD., za odborné konzultácie a pomoc pri spracovaní diplomovej práce, taktiež pracovníkom Slovenskej ekonomickej knižnice na pôde Ekonomickej univerzity za pomoc pri orientácii a výbere literatúry.

Abstrakt

SOKOL, Ján: Porovnanie ekonomického vývoja SR a ČR od roku 1993. – Ekonomická univerzita v Bratislave. Obchodná fakulta; Katedra medzinárodného obchodu. – Ing. Tatiana Hlušková, PhD. – Bratislava OF, 2019, 65 strán.

Diplomová práca sa bude zaoberať ekonomickým vývojom v SR a ČR po roku 1993. Cieľom práce bude analyzovať tento vývoj a možné dôvody jeho odlišnosti medzi oboma krajinami. Práca je rozdelená do piatich kapitol. Obsahuje šesť grafov a jednu tabuľku. Prvá kapitola sa zaoberá vývojom ekonomiky oboch krajín do roku 2009. V ďalšej kapitole sú charakterizované ciele práce. V tretej kapitole je charakterizovaná metodika použitá v práci. Štvrtá kapitola dôkladne opisuje ekonomický vývoj SR a ČR a porovnáva ich vývoj. V poslednej kapitole sú zhrnuté výsledky práce. Výsledkom riešenia danej problematiky je, že vývoj oboch ekonomík bol ovplyvnený najmä vývojom vo svetovej ekonomike a udalosťami v nej ako vstup oboch krajín do EÚ v roku 2004, prijatie eura na Slovensku, svetová kríza v roku 2009, v súčasnosti odchod Veľkej Británie z EÚ a iné. Po rozdelení ČSFR bola česká ekonomika na výrazne vyššej úrovni ako slovenská ekonomika, avšak silnejší vývoj slovenskej ekonomiky v priebehu 25 rokov tieto rozdiely podstatne znížil.

Kľúčové slová: vývoj ekonomiky, HDP, nezamestnanosť, zahraničný obchod, inflácia, Global Competitiveness Index

Abstract

SOKOL, Ján: The Comparison of Economic Development of the Slovak Republic and the Czech Republic after 1993. – University of Economics, Bratislava. Faculty of Commerce; Department of International Trade. – Ing. Tatiana Hlušková, PhD. – Bratislava OF, 2019, 65 pages.

Final thesis concerns with economic development in SR and CR after 1993. The purpose of the thesis will be to analyse this development and reasons of differences between both countries. The final thesis is divided in five chapters. It contains six graphs and one table. First chapter describes development of economies till 2009. In next chapter are characterized aims of thesis. In third chapter there is described methodology used in thesis. Fourth chapter deeply describes conclusions from statistical analysis of economic development of SR and CR and compares them. In the final chapter are summarized results of economic development. The results of solving issues of final thesis are that, the development of both economies was influenced by global economy development and events that influenced both economies, such as accession to EU in 2004, adoption of the euro in SR, global crisis in 2009, nowadays the Brexit and so on. After the Dissolution of Czechoslovakia was the economy of CR on higher level than the economy of SR, anyway stronger development of slovak economy throughout past 25 years shrink those differences.

Key words: development of economy, GDP, unemployment rate, international trade, inflation rate, Global Competitiveness Index

Obsah

Zoznam tabuliek a grafov	7
Zoznam použitých skratiek	8
Úvod.....	9
1 Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí.....	11
1.1 Hrubý domáci produkt.....	18
1.2 Nezamestnanosť.....	21
1.3 Zahraničný obchod	22
1.4 Inflácia	26
1.5 Global Competitiveness Index - Index globálnej konkurencieschopnosti.....	30
2 Cieľ práce.....	35
3 Metodika práce a metódy skúmania	36
3.1 Objekt skúmania	36
3.2 Metodika práce a metódy skúmania	36
4 Výsledky práce	37
4.1 Reálna konvergencia HDP per capita	37
4.2 Tempo rastu HDP	38
4.3 Nezamestnanosť.....	42
4.4 Zahraničný obchod	44
4.5 Miera inflácie.....	48
4.6 Index GCI	51
5 Diskusia	53
Záver	57
Zoznam bibliografických odkazov	59

Zoznam tabuliek a grafov

Tabuľka 1 Váhy sub-indexov podľa ekonomického vývoja.....	31
Graf 1 Konvergencia HDP per capita k EU 15 (%).....	37
Graf 2 Tempo rastu HDP	39
Graf 3 Miera nezamestnanosti	42
Graf 4 Saldo bežného účtu v % k HDP	45
Graf 5 Miera inflácie meraná indexom CPI.....	48
Graf 6 Index GCI	52

Zoznam použitých skratiek

CEFTA	Central European Free Trade Agreement (Stredoeurópska dohoda o voľnom obchode)
ČNB	Česká národní banka
ČSFR	Československá federatívna republika
ECB	Európska centrálna banka
EÚ	Európska únia
EU 15	European Union (1995-2004)
EA 19	Euro Area (Eurozóna)
GATT	General Agreement on Tariffs and Trade (Všeobecná dohoda o clách a obchode)
GCI	Global Competitiveness Index (Index svetovej konkurencieschopnosti)
HDP	Hrubý domáci produkt
MMF	Medzinárodný menový fond
NBS	Národná banka Slovenska
OECD	Organisation for Economic Cooperation and Development (Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj)
PKS	parita kúpnej sily
RVHP	Rada vzájomnej hospodárskej pomoci
V4	Vyšehradská skupina
WTO	World Trade Organization (Svetová obchodná organizácia)
WEF	World Economic Forum
ZSSR	Zväz sovietskych socialistických republík

Úvod

Do roku 1989 bola ČSFR centrálnou riadenou ekonomikou. V skratke to znamenalo riadenie národného hospodárstva podľa záujmov vládnucej strany. Špecifické pre tento typ riadenia štátu bolo centrálné plánovanie, monopolistická výroba, neexistencia súkromného vlastníctva, jednotná cenová politika na všetky tovary a služby a pod. Po novembri 1989 nastala transformácia viacerých postkomunistických ekonomík, medzi nimi aj ČSFR. **Ekonomická transformácia** spočívala v nasledujúcich krokoch (Klaus, 2001):

- liberalizácia cien
- liberalizácia zahraničného obchodu (zrušenie monopolu štátu)
- liberalizácia vstupu na trh
- privatizácia
- makro stabilizácia ekonomiky (riadenie inflácie, úspory v rozpočte a pod.)
- úprava menovej politiky (devalvácia meny, s cieľom zvýhodniť vývozcov)

V pozadí transformácie spoločnej československej ekonomiky, bolo už od začiatku vidieť snahu o emancipáciu zo slovenskej strany. Ekonomická a právna rovnosť oboch krajín vyjadrená v ústave nebola nikdy rovnomerne uplatňovaná, s nadvládou na českej strane. Predstavitelia českej strany sa voči rozdeleniu vyjadrovali odmietavo, ich cieľom bolo zachovanie federácie. Názorové nezhody medzi českou a slovenskou stranou viedli k úpravám budúceho usporiadania štátu Československa, kde slovenská strana navrhovala konfederatívny model štátu s vlastnou štátnou subjektivitou a česká strana sa usilovala udržať už aj tak nefungujúcu federáciu. Dôsledkom týchto nezhôd bol zánik spoločného štátu. 25. novembra 1992 bol odhlasovaný zánik ČSFR ku dňu 31. decembra 1992.

Ideu o rozdelení spoločnej republiky môžeme pozorovať už skôr, ešte počas spoločného československého štátu, po revolučnom roku 1989, kde iniciatívu prebrala slovenská strana. Táto myšlienka bola predstavená na schôdzi Slovenskej národnej rady v máji roku 1992. Avšak prijatie deklarácie predchádzali búrlivé debaty medzi politickou stranou KDH, ktoré bolo proti prijatiu a HZDS s SNS, ktoré predniesli návrh deklarácie. Hlasovaním v SNR bola deklarácia prijatá 17. 7. 1992 a neskôr (1. 9. 1992) schválená Ústava Slovenskej republiky, s nadobudnutím účinnosti (1. 10. 1992). (Kotian, 2010)

V roku 2018 uplynulo 25 rokov od vzniku Slovenskej a Českej republiky. Po rozdelení spoločnej republiky bola česká ekonomika výrazne vyspelejšia, avšak vývoj slovenskej ekonomiky bol dynamickejší a začala postupne dobiehať českú ekonomiku. V tejto záverečnej práci rozoberáme problematiku vývoja Slovenskej a Českej ekonomiky a ich vzájomné porovnávanie. Porovnávať ekonomiky budeme na základe vybraných ekonomických ukazovateľov, ktoré najvýraznejšie opisujú stav ekonomiky ako je vývoj HDP, nezamestnanosť, zahraničný obchod, miera inflácie a index svetovej konkurencieschopnosti podľa WEF.

1 Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí

V tejto časti záverečnej práce sa budeme venovať vybraným makroekonomickým ukazovateľom krajín SR a ČR a vysvetleniu ich vývoja a súvislosťami s ekonomikami daných krajín. Medzi rozhodujúce makroekonomické ukazovatele, ktoré budeme sledovať sú HDP, nezamestnanosť, zahraničný obchod, miera inflácie a hodnotenie konkurencieschopnosti krajín podľa WEF. Skúmanie a analyzovanie týchto ukazovateľov nám identifikuje konkurencieschopnosť sledovanej ekonomiky.

Konkurencieschopnosť ekonomiky je úzko prepojená s konkurencieschopnosťou podnikov v rámci danej ekonomiky a súvisí s efektívnym využívaním výrobných faktorov, najmä práce a kapitálu v oblastiach s vyššou pridanou hodnotou, s tým spojené presúvanie faktorov do týchto odvetví a využívanie teórie komparatívnych nákladov. Je preto hlavnou úlohou národného hospodárstva zabezpečiť aby také odvetvia mohli úspešne využívať svoju konkurenčnú výhodu a realizovať svoju produkciu aj na svetových trhoch, pri zachovaní ekonomickej rovnováhy hospodárstva. V rámci globalizácie sa preto deľba práce stala základnou podmienkou rastu produktivity práce, hospodárskeho a spoločenského rastu jednotlivých ekonomík. (Baláž, 2017)

Obdobie po rozdelení spoločnej republiky spojené s transformáciou centrálne plánovaných ekonomík na trhové ekonomiky znamenal pre obe krajiny mierny pokles vo vývoji ekonomík. Hlavnou príčinou tohto poklesu bolo zúženie ekonomického priestoru a zníženie dodávateľsko-odberateľských kanálov medzi oboma republikami navzájom a na trhu RVHP. V rámci transformácie ekonomík dochádzalo k postupnej liberalizácii cien, čo následne viedlo k inflácii. Spoločne so stagnujúcou ekonomikou a zvyšovaním hladiny cien, sme mohli v tomto období pozorovať jav stagflácie. Politika národného hospodárstva v oblasti zamestnanosti si prešla výraznou zmenou. Od plnej zamestnanosti v období centrálne riadenej ekonomiky postupne narastala miera nezamestnanosti. Ďalšou oblasťou, v ktorej nastali výrazné zmeny bola úprava daní, tak aby odpovedali systému trhových ekonomík na zásadách spravodlivosti, efektívnosti a jednoduchosti. V praxi to znamenalo zníženie daňových sadzieb, s cieľom podporiť aktivitu podnikania, ďalej zavedenie DPH a iné. Okrem toho vytvorenie modernej správy dane, s cieľom zefektívniť výber daní a obmedziť daňové úniky. Hlavným cieľom daňových reforiem bolo nastaviť systém tak,

aby smeroval k nastaveniam EÚ a umožňoval tak budúci vstup do nej. (NBS a, 2018) (ČNB b, 2018)

Vývoj ekonomického prostredia oboch ekonomík bol ovplyvnený najmä vonkajším prostredím, ktoré bolo charakteristické pokračujúcou recesiou vyspelých ekonomík a transformáciou ostatných postkomunistických krajín. Významnou udalosťou celosvetového charakteru v oblasti medzinárodného obchodu bolo podpísanie Záverečného aktu Uruguajského kola GATT koncom roka 1993, vďaka čomu svetový obchod začal rásť rýchlejšie a začali sa prehlbovať celosvetové aktivity v prospech medzinárodného obchodu a hospodárskej integrácie. Nasledujúce roky znamenali pre obe ekonomiky obdobie ekonomického rastu, vďaka pozitívnemu vplyvu vonkajšieho ekonomického prostredia, ktoré sa vyznačovalo pozitívnou konjunktúrou. Môžeme sledovať výraznejší rast transformujúcich ekonomík, pokles inflácie a postupné znižovanie nezamestnanosti. Významnými udalosťami tohto obdobia boli založenie **Svetovej obchodnej organizácie** (ďalej WTO) v roku 1995, ktorej úlohou bolo zvyšovať objem svetového obchodu odstraňovaním prekážok a tiež v tom istom roku bolo prijatie **ČR do OECD**, ktoré môžeme považovať ako výraz uznania, že ČR patrí medzi ekonomicky stabilné a silné ekonomiky sveta. Obdobie do roku 1999 znamenalo pre EÚ obdobie príprav na zavedenie spoločnej európskej menovej únie a s tým spojené konsolidovanie ekonomických parametrov podľa dohodnutých Maastrichtských kritérií. Západné európske ekonomiky teda museli uplatniť šetriacu ekonomiku a ovplyvnilo to ekonomiku Slovenska a Česka, ako obchodných partnerov. V roku 1995 **požiadalo Slovensko o vstup do EÚ** a na začiatku budúceho roka aj Česko, s výhľadom stať sa do roku 2000 jej členom. Na základe toho bol vypracovaný dokument - Biela Kniha, úlohou ktorého bola implementácia legislatívy EÚ do právneho poriadku oboch krajín.

Nasledujúca etapa vývoja oboch ekonomík bola úzko spojená s EÚ a procesom prijatia. O prijatí ČR a SR ako aj ďalších ôsmich krajín (Cyprus, Estónsko, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Malta, Poľsko a Slovinsko) do EÚ v roku 2004 sa rozhodlo na summite EÚ v Helsinkách v roku 1999. Od tohto roku sa obidva štáty snažili o splnenie tzv. Kodanských kritérií v oblastiach politiky, ekonomiky a práva. Týmto kritériami sa EÚ riadila v prístupovom procese, ktorý zahŕňal aj finančnú pomoc kandidátom na prípravu na členstvo. Rokovania o plnení podmienok prebiehali s každou kandidátskou krajinou v 31 kapitolách. Poslednou fázou prístupového procesu bolo vyhodnocovanie, tzv. screening, ako krajiny postupujú v harmonizácii spoločného základu práv - *acquis communautaire* do

právneho systému krajiny. Na základe týchto pozorovaní Európska komisia pravidelne predkladá Rade ministrov správy o dosiahnutom pokroku každej kandidátskej krajiny a rada ministrov na základe týchto správ upozorňuje na nedostatky alebo zaostávanie v procese približovania sa členstvu. (Eur-lex, 2016)

Obdobie po roku 1999 znamenal pre ČR aj SR mierny nárast výkonnosti ekonomík ale hlavne upevňovanie stability ekonomiky a vytváranie tak prostredia potrebného pre transformáciu ekonomiky podľa kritérií stanovených pre prijatie do EÚ. Významnou udalosťou bolo **prijatie SR medzi krajiny OECD** v roku 2000 a zlepšenie hodnotení SR v ratingoch Standard and Poor's a Moody's, čo bolo dôkazom toho, že slovenská ekonomika rástla rýchlejšie a postupne začala dobiehať českú ekonomiku. Najväčším rozdielom bola nezamestnanosť, napriek jej postupnému znižovaniu bola nezamestnanosť dvojnásobne vyššia ako v Česku.

1. máj 2004 bol významným medzníkom vo vývoji ekonomík, kedy sa obe krajiny stali **súčasťou EÚ**. V tomto období môžeme pozorovať dynamický rast oboch ekonomík, ktorý výrazne prevyšoval rast ostatných vyspelých krajín EÚ, približne 2 až 3-násobne rýchlejší rast HDP, ktorý bol ťahaný domácou spotrebou, tvorbou hrubého fixného kapitálu a zvyšovaním objemu vývozu a dovozu. Takýto výrazný rast ekonomík trval až do konca roku 2007, kedy Slovensko dokonca dosiahlo najvyšší rast HDP spomedzi všetkých európskych krajín (vyše 10 %). (NBS a, 2018) (ČNB b, 2018). Cieľom spoločnej obchodnej politiky EÚ je prispieť k zvyšovaniu konkurencieschopnosti krajín a to prostredníctvom otvoreného vnútorného trhu EÚ, jednoduchšieho vstupu na trhy tretích krajín a odstraňovaním nekalých obchodných praktík. Na druhej strane sa zvyšuje riziko pre domácich výrobcov, ktorí sú vystavení vyššej zahraničnej konkurencii.

Koncom roka 2007 sa obe republiky stali súčasťou **Schengenského priestoru**, ktorý zabezpečoval voľný pohyb osôb po vnútorných hraniciach bez nutnosti kontrol. Členstvo v Schengenskom priestore bolo podmienené plnením kompenzačných opatrení: zabezpečenie ochrany vonkajších hraníc, rozvoj policajnej spolupráce, uplatňovanie spoločnej politiky v oblasti vízovej politiky a migrácie, justičnej spolupráci, spolupráci v protidrogovej trestnej činnosti, zavedenie a používanie Schengenského informačného systému a ochrana osobných údajov. (Machotková, 2018)

V nasledujúcich rokoch bola ekonomika oboch krajín, ako aj ostatných na svete, ovplyvnená **finančnou krízou** (tiež nazývaná kríza likvidity) vyvolanou hypotekárnou

krízou v USA. Ku vzniku krízy viedlo mnoho faktorov, ako napríklad: nárast zadlženia a finančnej páky, nedostatočná regulácia a dohľad, nadmerné prevzatie rizík bez rovnakého nárastu kapitálu (Titze, 2017). Čo viedlo banky k poskytovaniu hypotekárnych úverov, ľuďom s nízkou návratnosťou a neschopnosťou tieto úvery splácať, následne hypotekárne spoločnosti neboli schopné poskytovať ďalšie úvery a investície do finančného sektora už neprichádzali. Investori sa začali zbavovať podielov v bankách a akciové trhy sa začali prepadať. Vplyv krízy sa v Európe začal prejavovať začiatkom roku 2008, nižší rastom HDP, vysokou infláciou a rastom cien ropy a energií. 15. september 2008, označovaný ako „nový čierny pondelok“, bol zaznamenaný najväčší pokles akcií od roku 2001 a investičná banka Lehmann Brothers následne vyhlásila krach. ECB ako preventívne opatrenie poskytla bankám 30 mld. eur. EÚ v tom období začala s krízovým plánom udržiavania väčších kapitálových rezerv a znižovanie základných úrokových mier. Koncom roka 2008 Európska komisia schválila záchranný balík v hodnote 200 mld. eur a tiež odporúčanie znížiť DPH, s cieľom podporiť spotrebu a zamestnanosť, zároveň EÚ povolila odchýlky od pravidiel o deficite rozpočtu. Nasledujúci rok dosahovali všetky krajiny EÚ najhoršie výsledky z dlhodobých pozorovaní, kde HDP klesol v priemere o 2,5 % oproti minulému kvartálu. V polovici roka 2009 už kríza doznievala a bolo vidieť obrat, kedy najväčšie ekonomiky EÚ, Nemecko a Francúzsko, začali opäť rásť. (Euractiv, 2016)

Rok 2009, bol okrem ukončenia krízy významný pre Slovensko aj tým, že 1. 1. 2009 vstúpilo do **eurozóny** a prijalo euro ako svoju menu. Ešte pred vstupom do eurozóny muselo Slovensko splniť štyri konvergenčné kritériá (tzv. Maastrichtské kritériá):

1. Verejné financie: Deficit verejných financií za posledný rok pred hodnotením, nesmie presiahnuť 3 % HDP. Okrem toho, celkový verejný dlh nesmie presiahnuť 60 % HDP, alebo musí klesať.
2. Inflačné kritérium: Priemerná inflácia za posledných 12 mesiacov, meraná podľa harmonizovaného indexu spotrebiteľských cien (HICP), nesmie presiahnuť priemer troch krajín EÚ s najlepšimi výsledkami v oblasti cenovej stability o viac ako 1,5 percentuálneho bodu.
3. Stabilita dlhodobých úrokových sadzieb: Priemer trhových úrokových sadzieb dlhodobých vládnych alebo obdobných dlhopisov nesmie presiahnuť priemer troch krajín EÚ s najlepšimi výsledkami v oblasti cenovej stability o viac ako dva percentuálne body.

4. Stabilita výmenného kurzu: Dva roky pred hodnotením musí byť Slovenská koruna zapojená do mechanizmu výmenných kurzov (ERM II). Počas tohto obdobia nesmie Slovensko korunu jednostranne devalvovať, koruna nesmie vybočiť z dohodnutého fluktuačného pásma, koruna sa musí pohybovať blízko centrálnej parity a pri vývoji kurzu sa nesmú vyskytnúť vážne napätia. (ECB, 2008)

Po splnení týchto podmienok nasledovala ďalšia etapa prípravy na zavedenie eura od polovice roka 2008, a to zabezpečením potrebného množstva bankoviek a mincí pre hotovostný obeh, zavedenie duálneho zobrazovania cien a konverzia bankomatov. Posledná etapa začala začiatkom roka 2009, kedy od 1. 1. začalo platiť euro v duálnom obehu. Do 16. 1. bolo možné platiť eurom aj korunou, následne už len eurom. Po tomto dátume bolo možné vymeniť staré obeživo v bankách a NBS.

Česko sa rozhodlo si svoju českú korunu rozhodlo ponechať. Téma prijatia eura v Česku je stále otvorená, no nevenuje sa jej stála pozornosť. Podľa guvernéra ČNB, J. Rusnoka, „je Česko pripravené na prechod na jednotnú menu, no stále je veľký rozdiel medzi ČR a eurozónou v oblasti cien a príjmov.“ Na druhej strane, po prijatí spoločnej meny vystávajú pozitíva ako zvyšovanie konkurencieschopnosti a znižovanie transakčných nákladov, čo je pre exportne orientovanú ekonomiku ako je Česko dôležité. (Akrman, Sklenský, 2018)

Aký vplyv má spoločná mena euro na konkurencieschopnosť krajín sa ukázalo počas krízy v roku 2009. V eurozóne sa dokázala inflácia a úrokové sadzby držať na nízkej úrovni a aj napriek nízkemu rastu HDP sa podarilo udržať nezamestnanosť na relatívne nízkej úrovni. V zahraničnom obchode výhodnejšie postavenie mali českí exportéri, kedy im znehodnotenie meny v konečnom dôsledku pomohlo. Napriek výhodám a nevýhodám, ktoré prináša spoločná mena sú rozhodujúcimi faktormi stabilita a zjednodušovanie obchodu, ktoré prispievajú k rastu konkurencieschopnosti. (Silná, Slováková, 2010)

Nasledujúci rok bolo Slovensko v rámci eurozóny ovplyvnené ďalšou krízou, označovanú ako **dlhová kríza**. Tá odštartovala v roku 2009 v Grécku, na základe revidovaných štatistík, ktoré úmyselne zavádzali ohľadom štátneho dlhu. Ten mal dosiahnuť 120 % HDP a deficit 12,7 %, čo bolo nad rámec povoleného limitu podľa Paktu stability a rastu. Lídri eurozóny a EÚ vyvíjali tlak na Grécko aby prijalo úsporné opatrenia, ktoré by tento dlh mali znížiť. Táto situácia priviedla euro do najväčšej krízy od založenia. Členovia eurozóny sa museli rozhodovať, ako vyriešiť danú situáciu. Na mimoriadnom

summite sa dohodli na koordinovanej pomoci formou záchranného úveru vo forme bilaterálnych pôžičiek, vo výške 110 mld. eur počas troch rokov, do ktorého budú členovia eurozóny prispievať dvomi tretinami a MMF jednou tretinou. Princíp tohto mechanizmu spočíval v tom, že jednotlivé krajiny si požičiavali vo svojom mene, vďaka nižším úrokom a následne poskytnú úver Grécku. Slovensko sa malo podieľať na finančnej pomoci vo výške 816 mil. eur, no ako jediná krajina eurozóny sa rozhodla neposkytnúť finančnú pomoc Grécku. Tento krok bol hodnotený komisárom pre hospodárske a menové záležitosti, O. Rehnom, ako prejav nesolidarity voči ostatným krajinám eurozóny, no podľa J. C. Junckera to neohrozí fungovanie mechanizmu a slovenský podiel sa rozráta medzi ostatných členov. Po ohrození ekonomiky Grécka sa začala prejavovať neistota aj v Írsku a Portugalsku, následne na tieto udalosti sa na požiadavku Nemecka a Francúzska rozhodlo o vytvorení stáleho protikrizového obranného systému - Európsky stabilizačný mechanizmus (ESM). (Euractiv, 2011)

Nedávna historicky významná udalosť má potenciál ovplyvniť vývoj oboch ekonomík. Stalo sa tak v roku 2016 a je ňou rozhodnutie o **vystúpení Veľkej Británie z EÚ**, kedy sa tak rozhodlo v referende. O konaní tohto referenda rozhodol vtedajší premiér D. Cameron ako zástanca členstva v EÚ aby upokojil situáciu euroskeptikov, ktorí poukazovali na nerovnomernosť voči príspevkom do EÚ a výhodami plynúcimi z ich členstva a taktiež zo zvýšenej pracovnej migrácie z ostatných členských krajín. Za vystúpenie z EÚ hlasovalo približne 52 % zúčastnených. Plánované odstúpenie Veľkej Británie bolo naplánované na 29. marca 2019 a prechodné obdobie do 31. decembra 2020, od kedy začnú platiť nové pravidlá post-brexitu medzi Veľkou Britániou a EÚ. (BBC, 2018)

Vystúpenie Veľkej Británie z EÚ bude mať výrazný dopad na rozpočet EÚ, keďže Veľká Británia patrí medzi významných prispievateľov, to bude znamenať pre ostatné krajiny zvýšenie príspevkov do rozpočtu a znižovaním prostriedkov z eurofondov. Ďalším dôsledkom bude znižovanie medzinárodného obchodu, v dôsledku nárastu obchodných prekážok. Na druhej strane vystúpenie z EÚ bude mať vplyv aj na ekonomiku Veľkej Británie, čo bude sprevádzané rastom nezamestnanosti vo Veľkej Británii a s tým spojená spätná migrácia obyvateľov Česka a Slovenska. O tom aký dopad bude mať odchod Veľkej Británie z EÚ, záleží na vyrokovaní podmienok ich odchodu a modeloch ďalšej spolupráce a to: (Vravec, 2017)

1. Dohoda o zóne voľného obchodu - model, ktorý spočíva v obchodovaní bez cieľ a kvantitatívnych obmedzení
2. Nórsky model - podobne ako s Nórskom budú platiť rovnaké pravidlá, ako s členom Európskeho hospodárskeho priestoru (EHP), to znamená voľný pohyb tovarov, osôb, pracovných síl a tiež prispievanie do spoločného európskeho rozpočtu
3. Švajčiarsky model - spolupráca na základe bilaterálnych dohôd

Pri tvrdom brexite bez dohody sú obavy z ekonomických dopadov brexitu na Slovensko opodstatnené, keďže Slovensko, je hneď po Írsku najviac postihnutou krajinou v poklese vývozu. Odhadovaný pokles vývozu Slovenska je 3,3 % a Česko o 1,7 %. Najviac to ovplyvní automobilový priemysel, keďže automobily tvoria približne polovicu exportu do Británie. Podobne je to aj v Česku, kde automobily tvoria približne jednu tretinu exportu. Na jednej strane dôjde k poklesu vývozu a na druhej strane vývoz zdražie o tarifné a netarifné prekážky, odhadom o 13 %. (Bakoš, 2019)

V súčasnosti premiérka Theresa Mayová požiadala EÚ o odloženie brexitu do doby, kým sa Veľkej Británii nepodarí schváliť dohodu o vystúpení. Členské štáty EÚ sa na mimoriadnom summite dohodli na odklade termínu vystúpenia do 31. októbra. V prípade ak by britský parlament vyrokoval dohodu ešte pred týmto termínom, tak Veľká Británia vystúpi z Únie skôr. V prípade neschválenia žiadnej dohody by Veľká Británia odstúpila bez dohody a vystupovala by tak vo vzťahu k ostatným členským krajinám ako tretie krajiny. Taktiež sa vo Veľkej Británii diskutovalo o ďalšej možnosti, a to aby sa konalo druhé referendum a zotrvaní v EÚ. (ČTK, 2019)

Ekonomický vývoj oboch krajín sa neustále približuje úrovni najvyspelejších krajín. V posledných rokoch sa ale reálna konvergencia spomalila v dôsledku pomalšieho tempa hospodárskeho rastu ako tomu bolo v predošlých rokoch. Jedným z faktorov je aj výrazný pokles investičnej činnosti, kde objem investícií bol skôr charakteristický pre obdobie recesie. Pre budúci pozitívny vývoj ekonomiky je nutné, o. i., na obnovenie rastu investícií, najmä do vedy a výskumu. Okrem kvantitatívnych faktorov rastu ekonomiky sa zvýšila aj úroveň kvalitatívnych faktorov ekonomického rozvoja, medzi ktoré patrí domáci výskum a vývoj, inovácie a informačné a komunikačné technológie. V súvislosti s inováciami musíme spomenúť štvrtú priemyselnú revolúciu označovanú aj pojmom **Priemysel 4.0**. Nové trendy vo vývoji technológií, internet vecí, umelá inteligencia a iné,

sú rozhodujúcimi faktormi vo vývoji ekonomiky. Nevyhnutnou potrebou pre rast konkurencieschopnosti je pripravenosť krajín na digitalizáciu. V celosvetovom meradle to hodnotí Network Readiness Index, ktorý vydáva Svetové ekonomické fórum v Správe o globálnych informačných technológiách. V roku 2016 sa Česko umiestnilo na 36. mieste a Slovensko na 47. mieste (zo 139 krajín). Spomedzi vyspelých krajín sa obe ekonomiky umiestnili na horších pozíciách. (Morvay a kol., 2017)

Budúci vývoj oboch ekonomík je úzko spojený s globálnym vývojom, ten je ohrozený viacerými faktormi. Globálny rast HDP má podľa predpokladov IMF spomaľovať. V roku 2019 na úrovni 3,5 % a v roku 2020 3,6 %, keď v roku 2018 dosahoval globálny rast 3,7 %. Hlavnými rizikami pre svetový vývoj je zvyšovanie úrokových sadzieb v USA, obchodná vojna s Čínou, politické riziká v EÚ, vysoký dlh krajín a iné. Na druhej strane je ale pozitívom vysoká úroveň zamestnanosti. (Mackových, 2019)

Na regionálnej úrovni sa predpokladá stabilný rast, avšak nižší ako bol predpokladaný. Európska komisia predpokladá pomalší priemerný rast HDP EÚ na rok 2019, keď v jeseni minulého roka uvádzala 1,9 %, vo februári 2019 to bolo už iba 1,5 %. Dôvodom je pomalší rast v eurozóne, v dôsledku neistôt v globálnom obchode a problémom veľkých ekonomík - Nemecka, Francúzska, Holandska a Talianska a s tým spojené znižovanie dôvery investorov. (HNonline, 2019)

1.1 Hrubý domáci produkt

Hrubý domáci produkt je základným makroekonomickým ukazovateľom výkonnosti ekonomiky. „HDP predstavuje celkový objem finálnych statkov a služieb vyrobených a poskytnutých za určité časové obdobie (zvyčajne jeden rok) výrobnými faktormi na území danej krajiny, bez ohľadu na ich štátnu príslušnosť.“ HDP nemožno určiť tak, že spočítame všetky vyrobené produkty. Prakticky a technicky by to nebolo možné. V HDP totižto nie sú započítané hodnoty, ktoré boli vytvorené mimo trhu, nelegálne. Nedokáže teda vyjadriť všetko bohatstvo obyvateľstva. (Lisý a kol., 2005)

Po vyhlásení samostatnosti Slovenska sa prehĺbila recesia ekonomiky, čo predstavovalo pokles HDP, oproti predošlému roku. Za týmto výsledkom stojí najmä vývoj (pokles) priemyselnej produkcie o 13,5 % a tiež pokles v stavebnom priemysle o 26,1 %

(ktorý súvisel s poklesom dopytu po investíciách). (NBS, 2018) Hospodárske a ekonomické prostredie v Českej republike v roku 1993 bolo približne štvornásobne vyššie, hlavne vďaka silnejšiemu priemyslu. Českej republike sa v roku 1993 podarilo udržať rast HDP najmä vďaka viac rozvinutému priemyslu a obchodu s Nemeckom. (CZSO, 2018)

Rok 1994 znamenal pre tranzitívne ekonomiky v strednej Európe (ČR, Maďarsko, Poľsko, SR, Slovinsko) obdobie hospodárskeho oživenia. V pozadí môžeme sledovať celkové oživenie svetového hospodárstva a rozvoj medzinárodného obchodu, podpísaním Záverečného aktu obchodných rokovaní GATT o zjednotení a uvoľnení pravidiel svetového obchodu. Za čo môže oživenie priemyslu a služieb na Slovensku a tiež pozitívny vývoj v zahraničí. Rast HDP pokračoval aj v Česku, no nie tak výrazne ako na Slovensku. (NBS, 2018)

V nasledujúcich rokoch pokračovala v Európe a USA pozitívna konjunktúra, a pokles cien ropy. Najvýraznejšiu dynamiku rastu HDP v týchto rokoch dosahovalo Poľsko a Slovensko, ktoré dosahovali ročný nárast vyše 6 %, hlavným ťahúňom ekonomiky bol zvyšujúci domáci ale aj zahraničný dopyt. Česká republika sa výraznejšie spomalila. Príčinou prudkého poklesu rastu HDP bol prudký pokles dopytu a spotreby domácností, v dôsledku zníženia miezd. Výrazný pokles môžeme pozorovať aj vo vládnych výdavkoch na investície vyplývajúcich z úsporných opatrení. (ČNB, 2018)

Ďalší rok nasledovalo aj Slovensko, ktoré spomalilo rast na úrovni približne 4 %. Dôvodom tohto mierneho poklesu bola finančná kríza v juhovýchodnej Ázii, ktorá ovplyvnila aj ostatné vyspelejšie ekonomiky. (NBS, 2018) V Česku pokračovalo spomaľovanie tempa rastu HDP až do roku 1998. Hlavnou príčinou bola nedokončená a neefektívna reštrukturalizácia ekonomiky, kde klesalo tempo rastu významných odvetví priemyslu (najmä stavebný priemysel) a služieb. (ČNB, 2018)

Na začiatku nového tisícročia sa zrýchlilo tempo rastu slovenskej ekonomiky, no len veľmi mierne, kedy ešte stále doznievali opatrenia vlády na ozdravenie ekonomiky z predošlých rokov. V polovici roka rozhodla OECD o pozvaní Slovenskej republiky do členstva a koncom roka sa Slovensko stalo členom OECD (NBS, 2018) Rast HDP v Česku nabral rýchlejšie tempo na úrovni vyše 3 % medziročne. Hlavnými hnacími silami rastu HDP bol domáci a zahraničný dopyt, výraznejšia domáca investičná činnosť a PZI.

Z produkčného hľadiska výraznejšie prispel k tvorbe HDP priemysel, vďaka pozitívnej reštrukturalizácii sa výrazne zvýšila pridaná hodnota a produktivita. (ČNB, 2018)

V nasledujúcich troch rokoch môžeme pozorovať zmeny v štruktúre oboch ekonomík, súvisiacu s pripravovaným prijatím do EÚ, zameranými na znižovanie inflácie, nezamestnanosti. V tom období výraznejšie rástlo odvetvie priemyslu, vďaka postupnej reštrukturalizácii a príchodom PZI. Podiel priemyslu na tvorbe HDP sa pohyboval na úrovni približne 27 %, odvetvie služieb sa podieľalo 57 %, avšak podiel služieb bol stále nižší ako priemer ostatných európskych krajín. (NBS, 2018)

Rok 2004 znamenal pre Slovensko a Česko výrazné zmeny. V máji sa obe republiky stali súčasťou EÚ. V tomto roku dosiahla Slovenská ekonomika najrýchlejšie tempo rastu za posledných osem rokov, vyše 5 %, tento rast súvisel najmä so zvýšením domáceho aj zahraničného dopytu a výraznejším prísunom PZI. (NBS, 2018) Česká ekonomika rástla výraznejšie už od druhej polovice roku 2003, na úrovni takmer 4% a dynamika rastu pokračovala aj v roku 2004. Rast oboch ekonomík po vstupe do EÚ bol ťahaný zvýšením vývozu a príchodom investícií. (ČNB, 2018)

V ďalšom roku sa hospodársky rast na Slovensku zrýchlil na, vplyvom rastu domácej spotreby, ktorá bola ťahaná výraznejším rastom zamestnanosti a reálnych miezd. Pozitívny vývoj slovenskej ekonomiky pokračoval až do roku 2007, kedy tempo rastu HDP dosiahlo svoje maximum, vyše 10 %, rovnako ťahané zahraničným aj domácim dopytom. Z produkčného hľadiska sa na výraznom raste HDP podpísal rast pridanej hodnoty. (NBS, 2018) Vývoj HDP v Českej republike dosiahol vrchol v roku 2006, vyše 6,5 % a rast pokračoval ešte v prvom štvrtroku 2007. (ČNB, 2018)

Rok 2008 zaznamenala celosvetová ekonomika finančnú krízu. Na Slovensku sa kríza prejavovala postupne, v prvom štvrtroku dosahovala dynamika rastu ekonomiky 9,3 % a postupne sa spomaľovala na úroveň 2,5 % vo štvrtom štvrtroku. Na spomalení ekonomiky malo vplyv spomalenie svetového obchodu a neistota. Na relatívnej dynamike rastu hospodárstva sa podieľal rastúci domáci súkromný dopyt a investície. (NBS, 2018) Rovnako aj vývoj českej ekonomiky spomalil približne na polovicu oproti minulému roku na úroveň približne, spôsobilo to najmä zníženie zahraničného dopytu, ako dôsledok finančnej krízy. (ČNB, 2018)

1.2 Nezamestnanosť

Nezamestnanosť je prirodzený stav v ekonomike, kedy určitá časť celkového práceschopného obyvateľstva nemá zamestnanie. Nezamestnanosť ekonomiky sa určuje mierou nezamestnanosti.

$$u = \frac{U}{L} \cdot 100$$

kde:

u - miera nezamestnanosti

U - počet nezamestnaných

L - počet pracovných síl (Lisý a kol., 2005)

V rámci tejto problematiky je nutné spomenúť prirodzenú mieru nezamestnanosti, ktorá sa v bežných trhových podmienkach nikdy nerovná nule. Prirodzená miera nezamestnanosti predstavuje najnižšiu mieru nezamestnanosti, ktorá nevyvoláva prílišné zvyšovanie inflácie, v dôsledku zvyšovania dopytu.

Po rozdelení ČSFR nezamestnanosť v Česku ostala viac-menej stabilná vďaka veľkým priemyselným podnikom, no situácia na Slovensku bola viac dramatická. Trh práce na Slovensku v roku 1993 zaznamenal mierny šok a nezamestnanosť sa zvýšila približne o 4 % oproti predošlému roku. Z hľadiska sektorovej nezamestnanosti môžeme sledovať odlev pracovníkov najmä v priemysle a stavebníctve, čo vlastne kopíruje vzniknutú situáciu v transformácii štátnych na súkromné podniky. Nepriaznivý vývoj nezamestnanosti postihoval najmä mladých ľudí a predlžovanie dlhodobej nezamestnanosti. Podobný stav, teda rast nezamestnanosti môžeme sledovať aj v Českej republike, avšak nie až v takej miere. (NBS, 2018)

Nezamestnanosť v Česku sa v období rokov 1993 - 1996 mierne znižovala vďaka silnému hospodárskemu rastu ekonomiky a tvorbe nových pracovných miest, hlavne v terciárnom sektore. (ČNB, 2018)

V roku 1995 pretrvávala na Slovensku relatívne vysoká miera nezamestnanosti. Na konci roka dosahovala miera nezamestnanosti 13,1 %. V tomto období sa miera nezamestnanosti výrazne nemenila, no ani produktivita práce výrazne nerástla, čo má za

dôsledok orientácia ekonomiky na prvovýrobu s nízkym stupňom pridanej hodnoty. Klesajúci trend na Slovensku pokračoval aj ďalší rok, avšak nezamestnanosť výrazne neklesla. (NBS, 2018) V Českej republike naopak nezamestnanosť začala opäť rásť. Výrazný nárast nezamestnanosti môžeme pozorovať v stavebníctve v súvislosti s poklesom stavebného „boomu“ a tiež vo zvýšení počtu cudzincov pracujúcich v Česku, oproti minulému roku tu pracovalo o 22,1 % viac Slovákov. (ČNB, 2018)

Negatívny vývoj nezamestnanosti v oboch krajinách pokračoval aj v roku 1999. Najväčší pokles zamestnanosti bol zaznamenaný v poľnohospodárstve a stavebníctve, kde sa znížil počet pracovníkov o 54,8 tisíc osôb za rok. Zvyšovanie zamestnanosti môžeme pozorovať v obchode a službách, kde sa vytvorilo 17,5 tisíc pracovných miest. (NBS, 2018) Až v priebehu roka 2001 sa podarilo zvrátiť nepriaznivý vývoj nezamestnanosti. Rast bol zaznamenaný takmer vo všetkých odvetviach hospodárstva. Napriek rastu ekonomiky a pracovných miest zamestnanosť v tomto roku rástla len mierne. Situácia v roku 2001 bola charakteristická vysokými prírastkami produktívneho obyvateľstva, čo ovplyvnilo štatistiku znižovania nezamestnanosti. (NBS, 2018)

V roku 2005 nezamestnanosť na Slovensku opäť klesala. Po minuloročnom miernom zvýšení sa priemerná ročná nezamestnanosť dostala na približne 16 %. Slovensko stále vykazovalo vysoké hodnoty spomedzi ostatných stredoeurópskych krajín. Miera nezamestnanosti v Českej republike v tomto období dosahovala približne polovičné hodnoty (8 %), vyššiu nezamestnanosť ako Slovensko dosahovalo z okolitých krajín len Poľsko (17,7 %). Pokračujúci pozitívny trend vývoja nezamestnanosti pokračoval až do roku 2008. Pokles nezamestnanosti bol ovplyvnený najmä rastom počtu ekonomicky neaktívnych osôb (t.j. osôb v predproduktívnom a poproduktívnom veku). Na Slovensku sa nezamestnanosť prvýkrát dostala pod hodnotu 10 %. Avšak koncom roka, pod vplyvom narastajúcej hospodárskej krízy začala nezamestnanosť opäť rásť. (NBS, 2018)

1.3 Zahraničný obchod

Zahraničný obchod predstavuje tú časť ekonomiky štátu, ktorá predstavuje obeh tovarov a služieb, prekračujúcich hranice daného štátu. Zahraničný obchod je jeden zo spôsobov zapojenia jednotlivých ekonomík do medzinárodného obchodu (svetového hospodárstva) a medzinárodnej del'by práce.

Po roku 1989, kedy sa centrálna plánovaná ekonomika zmenila na trhovú, sa zmenila teritoriálna štruktúra zahraničného obchodu Slovenska a Česka. Obchod smeroval viac k trhovým ekonomikám západnej Európy ako ku krajinám bývalého ZSSR a RVHP. Objem zahraničného obchodu SR v roku 1993 mal klesajúcu tendenciu, rovnako ako z predošlých rokov. Oproti minulému roku sa znížil o 7,3 %. Vývoz predstavoval 163,2 mld. SKK a dovoz 195,2 mld. SKK, čo znamenalo záporné saldo vo výške 32 mld. SKK. Tento stav zapríčinil pokles vývozu o 11,4 % a dovozu o 4,5 %. (NBS, 2018) Zahraničný obchod ČR v roku 1993 bol uskutočnený v celkovej hodnote 847 mld. Kč. Saldo obchodnej bilancie v ČR vykazovalo rovnako záporné hodnoty, celkovo - 4,5 mld. Kč. (CZSO, 2006)

V roku 1994 sa obchodná bilancia dostala do pozitívnych výsledkov vďaka výraznému nárastu vývozu a viacerým obmedzeniam dovozu (dovozná prirážka, certifikácie potravín a pod.). Menej pozitívnym faktom je komoditná štruktúra vývozu tovarov, s nízkou pridanou hodnotou (železo, drevo, oceľ). (NBS, 2018) Naopak v Česku sa záporné saldo obchodnej bilancie ešte zvýšilo, bolo to spôsobené rastúcou dynamikou dovozu vplyvom rastúceho dopytu a stagnáciou vývozu. (CZSO, 2006)

1. januára 1995 sa Česko aj Slovensko stalo súčasťou novovzniknutej organizácie WTO. To znamenalo pre zahraničný obchod, ľahší a istejší vstup na nové trhy ale zároveň aj povinnosti odstraňovať prekážky na vlastný trh a v podstate ohrozovať svoj infantilný - začínajúci trh. V tomto roku sa exportná výkonnosť ekonomiky Slovenska znížila, najmä v dôsledku zvyšovania domáceho dopytu. V tomto roku obrat zahraničného obchodu opäť rástol, najmä vďaka pozitívnej medzinárodnej konjunktúre, oproti minulému roku sa zvýšil o 18,9 %. V tranzitívnych ekonomikách ako SR a ČR pokračoval v tomto roku trend poklesu zahraničnoobchodnej výmeny s krajinami bývalého ZSSR a naopak rástla obchodná výmena s krajinami EÚ, najmä s Nemeckom. (NBS, 2018) Negatívny trend prehlbovania schodku obchodnej bilancie v ČR pokračoval aj v roku 1995. Saldo obchodnej bilancie dosiahlo - 104,4 mld. Kč, bolo rovnako ovplyvnený rýchlejším rastom dovozu (+ 28,0 %) ako vývozu (+ 10,3 %). Z teritoriálnej štruktúry zahraničného obchodu sa rovnako aj v ČR naďalej zvyšovala obchodná výmena so štátmi EÚ a CEFTA. Komoditná štruktúra dovozu a vývozu oproti predchádzajúcim obdobiam ostala v podstate nezmenená, výraznejšie rástol vývoz tovarov okamžitej spotreby a stroje a zariadenia, v dovoze tovarov výrazne posilnili tovary investičného charakteru pre výrobnú sféru, teda stroje a zariadenia. (ČNB, 2018)

Nasledujúce obdobie môžeme sledovať rast deficitu obchodnej bilancie na Slovensku v dôsledku nerovnomernej dynamiky rastu vývozu a dovozu krajín CEFTA. Je to dôsledok pomalej reštrukturalizácie tranzitívnych ekonomík a s tým spojená orientácia na vyspelé trhové ekonomiky. V roku 1996 deficit obchodnej bilancie dosiahol 49,5 mld. SKK. (NBS, 2018) Rovnako tak aj v ČR sa prejavilo prehĺbovanie rozdielu medzi objemom dovozu a vývozu, v dôsledku pôsobenia faktorov ako: pokles hospodárskej aktivity hlavných obchodných partnerov v krajinách EÚ a tiež zvyšovaním cien energetických surovín (rast cien ropy), čo prispelo k znižovaniu konkurencieschopnosti vývozu. Rýchlejší rast dovozu súvisel s vyššou dynamikou dovozu z EÚ a Číny, k pozitívnym zmenám v štruktúre dovozu, a to hlavne vo zvyšovaní podielu tovarov s vyššou pridanou hodnotou ako sú strojárske zariadenia. (ČNB, 2018)

V roku 1997 Slovensko doviezlo tovary v hodnote 345 mld. SKK. V tomto roku viditeľne klesla dynamika rastu dovozu, medziročný nárast len o 1,2 %. Hodnota exportu predstavovala 295,6 mld. SKK, čo je o 10 % viac ako minulý rok. Medzi hlavné vývozné komodity patrili automobily, stroje a zariadenia pre telekomunikáciu a elektrické stroje a zariadenia. (NBS, 2018) Pozitívny obrat vo vývoji obchodnej bilancie v Česku nastal v roku 1997 výraznejším rastom vývozu o 20,2 % oproti predošlému roku a nižším rastom dovozu, o 13,7 %, kedy sa celkový deficit obchodnej bilancie znížil o 13,9 mld. Kč medziročne. Na raste vývozu sa podieľali najmä strojárské výrobky a dôležitým faktorom bolo aj oslabenie českej koruny, čo zvýšilo konkurencieschopnosť českých výrobkov na trhoch v zahraničí. (ČNB, 2018)

Aj napriek stálemu zvyšovaniu objemu zahraničného obchodu sa v roku 1998 nepodarilo znížiť pasívne saldo zahraničného obchodu a to z dôvodu zlej štruktúry ekonomiky, keďže Slovenská ekonomika bola zameraná na prvovýrobu s nízkym stupňom pridanej hodnoty a v dôsledku vysokej náročnosti výroby na vstupy. Na druhú stranu ale výrazne rástol vývoz, konkrétne skupina motorových vozidiel, kde medziročne vzrástol export o 100 %. Pozitívny rast celkového zahraničného obchodu na Slovensku a najmä exportu pokračoval až do roku 2000, kedy sa schodok platobnej bilancie rovnal 42,4 mld. SKK. (NBS, 2018)

V ČR sa schodok obchodnej bilancie v roku 1998 medziročne znížil o 60,7 mld. Kč hlavne vďaka priaznivému vývoju zmenných relácií medzi českou korunou a ostatnými menami. Dynamika vývozu aj dovozu sa však začínala spomaľovať, príčinou tohto javu

bolo oslabovanie dopytu po českých produktoch na zahraničných trhoch, príčinou znižovania dovozu bol taktiež znížený dopyt vplyvom rastúcich cien. V roku 1999 trend znižovania schodku obchodnej bilancie pokračoval vďaka rýchlejšiemu rastu vývozu (9,2 %) ako dovozu (7,2 %), rozhodujúcimi faktormi rastúceho českého vývozu bola zvýšená výrobná kooperácia so zahraničnými firmami a zvýšenou orientáciou vývozu na zahraničné trhy, pri nízkom domácom dopyte (najviac v strojárskom a elektrotechnickom priemysle). Nasledujúci rok sa schodok obchodnej bilancie ČR zvýšil takmer dvojnásobne. Hlavným dôvodom bol vyšší rast dovozu nad vývozom, o takmer 5 %, v dôsledku viacerých faktorov. Najväčší vplyv mali vysoké ceny dovážaných energetických surovín (ropa a zemný plyn) a deprecia kurzu Kč voči USD, čo ovplyvnili hodnotu investičných tovarov. (ČNB, 2018)

Zahraničný obchod Česka v rokoch 2001-2005 sa vyvíjal pozitívne. Na konci sledovaného obdobia, v roku 2005, sa zvýšil objem zahraničného obchodu o 39,3 % v porovnaní s rokom 2001 a zároveň sa zvyšoval podiel vývozu nad dovozom. Najväčší podiel v komoditnej štruktúre dovozu ale aj vývozu mali aj naďalej stroje, zariadenia a motorové vozidlá. V rámci teritoriálnej štruktúry sa podiel obchodných partnerov výrazne nemenil, aj naďalej boli hlavnými obchodnými partnermi vyspelé ekonomiky EÚ, najmä Nemecko. Obchodná bilancia sa v roku 2005 dostala po prvýkrát do kladných čísel, na hodnotu 38,6 mld. Kč. (Czechtrade, 2006) Stabilný a pozitívny vývoj zahraničného obchodu v Česku pokračoval aj nasledujúce roky, až do roka 2008, kedy sa svetový obchod začal spomaľovať, v dôsledku očakávanej krízy. Priemerný ročný nárast objemu zahraničného obchodu bol na úrovni približne 14,7 %. V roku 2008 sa zahraničný obchod ČR spomalil a ostal na približne rovnakej úrovni ako predchádzajúci rok. (ČSÚ, 2009)

V roku 2004 sa na Slovensku opäť mierne zvýšil deficit obchodnej bilancie na úroveň 47 mld. SKK. Objem slovenského exportu dosiahol 895,2 mld. SKK a objem importu predstavoval hodnotu 942,2 mld. SKK. V roku 2005 sa rozdiel ešte viac prehĺbil. Bolo to spôsobené nerovnomernou dynamikou rastu vývozu a dovozu. Rast vo vývoze dosiahli hlavne stroje a chemické výrobky, no vývoz dopravných zariadení naopak klesol, rovnako s ním klesol aj vývoz sedadiel a komponentov do automobilov. Celkový objem vyvezených tovarov predstavoval 993,5 mld. SKK. Objem dovozu predstavoval 1069,5 mld. SKK, najviac strojov, dopravných zariadení a hotových výrobkov (strojárské a elektrotechnické spotrebné výrobky) a poľnohospodárskych výrobkov. Celkový nárast

dovozu súvisí so zvýšením obchodnej výmeny a odstránení prekážok obchodu po vstupe SR a ČR do EÚ. (NBS, 2018)

Po troch rokoch, v roku 2007, obchodná bilancia slovenského zahraničného obchodu zaznamenala zlepšenie o 53,9 mld. SKK na hodnotu -21,4 mld. SKK. Na čom sa podieľal výraznejší rast vývozu, ktorý rástol o 187,9 mld. SKK nad dovozom, čo bolo o 134 mld. SKK viac medziročne. Hodnota vyvezených tovarov dosiahla 1 420,7 mld. SKK. Na zvýšení vývozu sa podieľali hlavne stroje a zariadenia (takmer 90 % celkového vývozu). Objem dovezených tovarov predstavoval 1 442,1 mld. SKK, kde hlavnými dovážanými tovarmi boli komponenty, časti a súčasti motorových vozidiel. (NBS, 2018)

1.4 Inflácia

„Inflácia je makroekonomická veličina, prejavuje sa rastom cenovej hladiny tovarov a služieb, prípadne trvalým znižovaním kúpnej sily peňažných jednotiek.“ Vplyvom zvyšovania cenovej hladiny sa znižuje množstvo tovarov a služieb, ktoré si môžeme kúpiť. Inflácia sa týka cenovej hladiny ako celku a nie jednotlivých cien. Cenová hladina vyjadruje úroveň cien všetkých tovarov a služieb, ktoré sa v danom čase v hospodárstve nakupujú a predávajú. (Lisý J. a kol., 2005)

Inflácia sa meria pomocou cenových indexov. „Cenový index je vážený priemer cien vybraného koša reprezentatívnych výrobkov a služieb v dvoch porovnávaných obdobiach. Medzi najvýznamnejšie indexy patria“ (Lisý a kol., 2005):

- index spotrebiteľských cien (CPI)
- index cien výrobcov (PPI)
- deflátor HDP (podiel nominálneho a reálneho produktu)
- harmonizovaný index spotrebiteľských cien (HICP)

V tejto kapitole budeme sledovať vývoj inflácie oboch krajín prostredníctvom indexu spotrebiteľských cien (CPI) do roku 2004 a harmonizovaného indexu spotrebiteľských cien (HICP) od roku 2004. Index CPI vyjadruje zmenu cenovej hladiny tovarov a služieb, ktoré bezprostredne súvisia s výdavkami domácností. Jeho základom je reprezentatívny a pravidelne aktualizovaný kôš výrobkov a služieb, ktorý sa oceňuje trhovými cenami východiskového roka. (Lisý J., et al, 2005) Index HICP, ktorý je

využívaný na meranie inflácie krajín eurozóny obsahuje rovnaké položky podľa harmonizovaného colného sadzobníka.

V roku 1993 sa miera inflácie na Slovensku dostala na úroveň 23,2 % v ročnom priemere. Ide o relatívne nízku mieru inflácie vzhľadom na to, že došlo k rozdeleniu ČSFR a následne k menovej odluke. Ďalším faktorom, ktorý ovplyvnil výšku inflácie je zavedenie dane z pridanej hodnoty (DPH) na tovary a služby. (NBS, 2018) Rovnako tak aj v Českej republike sa menová odluka prejavila na prudkom zvyšovaní cenovej hladiny. Miera inflácie v ČR v roku 1993 bola 20,8 %. O rok neskôr sa cenová hladina ustálila na úrovni 10 %. (CZSO, 2018)

O rok neskôr sa inflácia na Slovensku výrazne zmiernila, v ročnom priemere dosiahla 13,4 %. Tento pozitívny výsledok sa podarilo dosiahnuť aj napriek opatreniam hospodárskej politiky s potenciálom zvýšiť inflačnú hrozbu ako bolo zavedenie dovoznej prirážky, zvýšenie daňovej sadzby pre viaceré tovary a služby a iné. Na zníženie inflácie pozitívne vplývala regulácia miezd, aby nedošlo k nadmernému zvyšovaniu miezd a tiež zvýšenie produktivity práce. (NBS, 2018)

Aj v roku 1995 pokračoval pozitívny trend znižovania tempa inflácie na Slovensku, kedy priemerná ročná inflácia dosiahla 9,9 %. Na zníženie tempa inflácie pôsobila stabilita daňového systému a zvýšený výber daní. Hospodárska politika štátu nebola zameraná na zvyšovanie obehu peňazí v obehu. Naopak na rast inflácie pôsobil rast spotrebiteľských cien a výpadky poľnohospodárskej produkcie. (NBS, 2018) Inflácia v Česku sa vyvíjala rovnako ako na Slovensku a dosiahla úroveň 9 %. Na vývoj cien v roku 1995 pôsobilo najmä prispôbovanie domácich cien cenám na zahraničných trhoch, súvisiace aj so zvyšovaním nákladov na výrobu a rastúci dopyt domácností. Na spomalení rastu inflácie malo vplyv spomalenie rastu cien potravín. (ČNB, 2018)

V roku 1996 a 1997 v Česku klesala miera inflácie pomalým tempom, medziročne o 0,3 p. b.. Vývoj inflácie bol ovplyvnený najmä administratívnymi opatreniami ako je úprava regulovaných cien, zvýšenie spotrebných daní. Od roku 1998 si ČNB stanovila inflačné ciele čistej inflácie ku koncu roka na úrovni $6 \% \pm 0,5 \%$, tento cieľ sa podarilo dosiahnuť, keď čistá inflácia ku koncu roka predstavovala približne 3,2 %, čo naznačovalo pozitívny vývoj inflácie do ďalšieho roka. Avšak priemerná ročná inflácia sa pohybovala na úrovni vyše 10 %. (ČNB, 2018)

Rok 1999 bol charakteristický výraznejším rastom cenovej hladiny na Slovensku. Medziročne sa inflácia v decembri dostala na úroveň 14,2 % a priemerná ročná inflácia bola 10,6 %. Na rast cenovej hladiny mala vplyv kombinácia viacerých faktorov, ako zavedenie dovoznej prirážky, úprava DPH, rast spotrebných daní a rast cien energií. Na druhej strane to malo vplyv aj na pokles dopytu domácností, čo stlmilo rast cenovej hladiny. Najvyšší nárast môžeme sledovať v čistej inflácii, t. j. trhové služby a obchodovateľné tovary vez potravín, ktoré medziročne vzrástli o 14,2 %. Spôsobil to najmä rast cien ropy, s tým spojený rast cien pohonných hmôt a znehodnotenie slovenskej koruny, ktorý vyvolal rast cien obchodovateľných tovarov. (NBS, 2018) V ČR trend znižovania cenovej hladiny z predchádzajúceho roku pokračoval aj v roku 1999 až ku koncu roku, kedy vývoj cien opäť naznačoval rast cenovej hladiny. Inflácia v tomto roku sa pohybovala na najnižšej úrovni od roku 1993, priemerná ročná inflácia sa pohybovala na úrovni približne 2 %. (ČNB, 2018)

V roku 2000 na Slovensku sa cenová hladina počas roka vyvíjala skokovo. Na začiatku roka inflácia výrazne vzrástla, kvôli úprave regulovaných cien. V druhej polovici roka výrazne klesla, kedy už odzneli efekty z administratívnych úprav, túto hodnotu si udržala až do konca roka. Priemerná ročná miera inflácie dosahovala približne 12 % (NBS, 2018) V Česku sa inflácia pohybovala na oveľa nižšej úrovni ako na Slovensku. V treťom štvrtroku sa inflácia pohybovala na úrovni takmer 4 %, v porovnaní s predchádzajúcim rokom je to mierny nárast. Na zvyšovanie inflácie malo vplyv zvyšovanie nákladov (zvyšovanie cien ropy) a oslabenie kurzu českej koruny voči americkému doláru v prvej polovici roka. V druhej polovici roka sa rast inflácie spomalil aj vďaka poklesu cien ropy a vďaka zhodnoteniu českej koruny voči euru. (ČNB, 2018)

Aj nasledujúce obdobie pokračoval na Slovensku trend dezinflácie v dôsledku spomalenia rastu spotrebiteľských cien. V roku 2001 predstavovala priemerná ročná inflácia 7,3 % a v roku 2002 dokonca 3,3 %. (NBS, 2018). Cenová hladina v Česku sa celý rok pohybovala na približne rovnakej úrovni ako predošlý rok, (4 %), až na druhý štvrtrok kedy výrazne vzrástli ceny potravín, vplyvom rastu nákladov poľnohospodárov, inflácia v tomto období sa pohybovala na úrovni približne 6 %. Tlmiacim faktorom boli klesajúce ceny ropy na svetových trhoch. Priemerná ročná inflácia v Česku v roku 2002 dosiahla úroveň pod 2 % a dostala sa pod úroveň krajín EÚ. Na nízku hodnotu inflácie mal vplyv rastúci domáci dopyt a rovnako aj klesajúce dovozné ceny, v dôsledku silnému kurzu českej koruny. (ČNB, 2018)

Rast cenovej hladiny na Slovensku sa výrazne zmenil v roku 2003, kedy priemerná ročná inflácia dosiahla úroveň 8,5 %. Hlavnými faktormi, ktoré ovplyvnili rast cien boli rast regulovaných cien (hlavne rast cien energií), spotrebných daní a DPH. Na druhej strane posilňovanie výmenného kurzu slovenskej koruny voči euru a americkému doláru pôsobilo protiinflačne. (NBS, 2018) Inflácia v ČR sa počas prvých troch štvrtrokov pohybovala okolo nulových hodnôt, v poslednom štvrtroku mierne vzrástla na úroveň približne 1,0 %. Dôvodom nízkej inflácie bol nízky zahraničný a domáci dopyt. (ČNB, 2018)

Rast cenovej hladiny na Slovensku v roku 2004 sa vyvíjal v dvoch etapách. V prvom roku bola miera inflácie nad úrovňou 8,0 % (meraná podľa indexu HICP), v druhom polroku sa inflácia výrazne spomalila. Priemerná ročná miera inflácie bola 7,5 %. Na rast inflácie vplýval hlavne rast regulovaných cien a spotrebných daní, taktiež bola zavedená jednotná sadzba DPH vo výške 19 %, čo ovplyvnilo rast niektorých tovarov. Rast cien ropy na svetových trhoch taktiež ovplyvnil rast cien tovarov a služieb. Na znižovanie cien potravín a niektorých tovarov malo vplyv vstup do EÚ (1.5. 2004), prijatie Spoločnej hospodárskej politiky a otvorenie spoločného trhu. Na klesanie cenovej hladiny pozitívne vplývalo aj zhodnotenie slovenskej koruny voči euru a doláru. (NBS, 2018) V Česku sa miera inflácie oproti minulému roku mierne zvýšila na hodnotu približne 3 % (meraná indexom HICP), čo bolo v plánovanom cieľovom pásme. Rast inflácie ovplyvňoval rast spotrebných daní, úprava sadzby DPH z 22 % na 19 % a výrazný rast cien potravín v dôsledku rastu cien poľnohospodárov. Nasledujúce tri roky sa cenová hladina v Česku výrazne nemenila a pohybovala na úrovni okolo 3 %. (ČNB, 2018)

V súvislosti s pripravovaným prijatím eura do roku 2008 začala NBS v roku 2005 realizovať Stratégiu inflačného cielenia podľa Maastrichtských kritérií na úrovni pod 2,5 % k decembru roka 2006 a pod 2 % k decembru roka 2007 a 2008. Pre rok 2005 NBS stanovila inflačné cielenie k decembru 3,5 % $\pm$ 0,5 % a hodnota inflácie v decembri bola na úrovni 3,9 %, čo bolo v rámci povolených hodnôt. Hodnota priemernej ročnej inflácie v roku 2005 dosiahla 2,8 %. (NBS, 2018)

Na rok 2006 stanovené inflačné cielenie NBS pod úroveň 2,5 % nebolo splnené, keď miera inflácie dosiahla k decembru 3,7 %. Hlavným dôvodom rastu cenovej hladiny bola vyššia dynamika rastu cien potravín a energií. Cena ropy v tomto roku vzrástla o 40 % a ceny potravín ovplyvnila nižšia úroda. Ani v roku 2007 sa nepodarilo dostať infláciu pod

stanovený cieľ 2 %, keď v decembri dosahovala inflácia úrovne 2,5 %. Rast cien potravinárskych a energetických surovín sa prejavil hlavne koncom roka pod vplyvom rastu cien na svetových trhoch. Pozitívne vplývala znížená sadzba DPH na lieky z 19% na 10 %. Inflácia na konci roka 2008 dosiahla hodnotu 3,5 % a bola ovplyvnená vývojom cien energetických a poľnohospodárskych komodít na svetových trhoch. Stanovené inflačné ciele na 2 % ku koncu roka nebolo splnené. (NBS, 2018) V rovnakom roku v Česku sa inflácia začala výrazne zvyšovať v dôsledku rastu nákladov súvisiacich s neistotou na zahraničných trhoch, najviac rástli ceny potravín a energetických surovín. Na konci roka sa inflácia výrazne spomalila a vrátila sa do pásma inflačného cieľa. Na rast cenovej hladiny v tomto roku mali okrem iného vplyv aj rast zníženej sadzby DPH z 5 % na 9 % a rast spotrebných daní. (ČNB, 2018)

1.5 Global Competitiveness Index - Index globálnej konkurencieschopnosti

Index globálnej konkurencieschopnosti (ďalej GCI) je vydávaný každoročne Svetovým ekonomickým fórom (WEF) od roku 2004. Hodnotí údaje 140 krajín (2017-2018) na základe verejne dostupných dát (Svetová banka, MMF a iné) a na základe výskumov WEF. GCI index hodnotí makroekonomickú a mikroekonomickú stabilitu a produktivitu krajiny na dvanástich pilieroch:

1. Inštitúcie
2. Infraštruktúra
3. Makroekonomické prostredie
4. Zdravie a základné vzdelanie
5. Vyššie vzdelanie a odborná príprava
6. Efektivita trhu tovarov
7. Efektivita pracovného trhu
8. Rozvinuté finančné trhy
9. Schopnosť využívať technológie
10. Veľkosť trhu
11. Výroba nových špecifických tovarov, pomocou sofistikovaných procesov
12. Inovácie

Jednotlivé piliere obsahujú položky, ktoré sú hodnotené, celkovo sa hodnotí 111 položiek. Pilieri sú hodnotené na stupnici od 0 do 7, pričom 7 je najlepšie hodnotenie.

Sub-indexy GCI rozdeľujú krajiny na základe ich ekonomického vývoja do troch kategórií:

1. Faktorovo riadené ekonomiky - konkurencieschopnosť týchto ekonomík je závislá od funkčnosti prvých štyroch pilierov (kvalita inštitúcií, kvalita infraštruktúry, stabilita makroekonomiky, zabezpečenie zdravia a základného vzdelania) ide o najmenej rozvinuté krajiny zamerané na primárny sektor hospodárstva s nízko-kvalifikovanou pracovnou silou
2. Efektivitou riadené ekonomiky - efektívnosť týchto ekonomík zvyšujú pilieri 5.-10.; sú to krajiny s vyššou efektívnosťou výrobných procesov a kvalitou produktov
3. Ekonomiky riadené inováciami - sú to najviac rozvinuté krajiny, ktorých ekonomika je založená na inováciách s prevahou v sektore služieb, kľúčom ku konkurencieschopnosti sú pilieri 10. a 11. (WEF, 2018)

Tabuľka 1 Váhy sub-indexov podľa ekonomického vývoja

Fázy ekonomického vývoja	1. Faktorovo riadené ekonomiky	Prechod na fázu 2	2. Efektivitou riadené ekonomiky	Prechod na fázu 3	3. Ekonomiky riadené inováciami
HDP per capita (USD)	< 2 000	2 000-2 999	3 000-8 999	9 000-17 000	> 17 000
Základné piliere (1, 2, 3, 4)	60 %	40-60 %	40 %	20-40%	20 %
Piliere zvyšujúce efektívnosť (5, 6, 7, 8, 9, 10)	35 %	35-50 %	50 %	50 %	50 %
Inovačné piliere (11, 12)	5 %	5-10 %	10 %	10-30 %	30 %

Prameň: vlastné spracovanie, podľa WEF, Methodology and Computation of the Global Competitiveness Index 2017-2018, 2018, [elektronický zdroj], [cit. 2018-12-15]. Dostupné na: <http://www3.weforum.org/docs/GCR2017-2018/04Backmatter/TheGlobalCompetitivenessReport2017%E2%80%932018AppendixA.pdf>

Zaradenie krajiny do fázy ekonomického vývoja, podľa WEF, sa určuje na základe výšky HDP per capita (intervaly sú uvedené v tabuľke 1). Slovensko sa nachádza v kategórii prechodu na fázu 3, v tejto kategórii sa váhy určujú osobitne pre každú krajinu. Podiel základných pilierov je 21,3 %, piliere zvyšujúce efektivitu 50 % a inovačné piliere s podielom 28,7 %. Česko sa nachádza v tretej fáze s podielmi subindexov určenými v tabuľke 1. Posledná správa o konkurencieschopnosti 2017-2018 sa zameriava na tri hlavné faktory, ktoré sú relevantné pre konkurencieschopnosť krajín, a to: schopnosť krajín financovať inovácie a ich využitie, zdieľanie inovácií s rozvojovými krajinami a flexibilita trhu práce. Tieto faktory sú dôležité pre konkurencieschopnosť krajín v zmysle zdieľania výhod v štvrtej priemyselnej revolúcii. Tomuto bola prispôsobená nová metodika hodnotenia konkurencieschopnosti, bol použitý indikátor globálnej konkurencieschopnosti 4.0, ktorý pozostáva z vyššie spomenutých faktorov. (WEF, 2018)

V správe o svetovej konkurencieschopnosti v roku 2004-2005, ktorá hodnotila 104 krajín, sa Česká republika umiestnila na 40. mieste s výsledným skóre 4,55 a medziročne kleslo o jednu priečku. Najvyššiu konkurenčnú výhodu malo v makroekonomickej oblasti, vďaka nízkej inflácii, dobrým úverovým ratingom a vysokým príjmom investícií. Zlé hodnotenie dosahovalo kvôli vysokému štátnemu deficitu a neefektívnym vládnym výdavkom. Slovenská republika sa umiestnila na 43. mieste, so skóre 4,43. Konkurenčnou výhodou pre Slovensko bol jednoduchý prístup k úveru, prílev investícií, nárast využívania technológií vo firmách, na druhej strane boli konkurenčnými nevýhodami vysoká inflácia a vysoký štátny deficit, spojený rovnako s neefektívnymi vládnymi výdavkami. (WEF, 2005)

V roku 2006 sa hodnotenie oboch krajín mierne zhoršilo, no v celkovom poradí sa obe krajiny posunuli o dve pozície vyššie. Česko sa dostalo na 38. pozíciu, s výsledným indexom 4,42. Slovensko sa umiestnilo na 41. pozíciu s výsledným indexom 4,31. (WEF, 2006) Nasledujúci rok sa konkurencieschopnosť krajín opäť zvyšovala. Výrazne lepšie hodnotenie získalo Česko, s celkovým GCI indexom 4,74 sa umiestnilo na 29. pozíciu. Slovensko sa s indexom 4,55 umiestnilo na 37. pozíciu. Obe krajiny získali dobré hodnotenie v oblastiach: zdravie a základné vzdelanie, efektivita trhu, sofistikovanosť obchodu a makroekonomická stabilita, no naďalej stagnujú v oblasti inovácií. (WEF, 2007)

Správa o svetovej konkurencieschopnosti na rozmedzí rokov 2007-2008 hodnotila 131 ekonomík. V tomto období sa Česko umiestnilo na 33. mieste, čo je v porovnaní

s minulým rokom pokles o dve priečky. Slovensko sa umiestnilo na 41. mieste a medziročne pokleslo o štyri miesta. (WEF, 2008)

V rokoch 2008-2009 sa Slovensko umiestnilo na 46. mieste spomedzi 134 krajín, s celkovým skóre 4,4. Najlepšie hodnotená oblasť bolo zdravie a základné vzdelanie a makroekonomická stabilita a vyspelosť finančných trhov. Najnižšie skóre získalo Slovensko v oblasti infraštruktúry a inovácií. V oblasti obchodu za najviac problematické faktory, ktoré bránia obchodu bola neefektívna byrokracia, príspevky na infraštruktúru a korupcia. Česko ostalo na rovnakej pozícii (33.) so skóre 4,6. Rovnako aj v Česku najvyššie skóre dosiahla oblasť zdravia a základného vzdelania, makroekonomická stabilita a vysoké skóre dosiahla aj oblasť vyššieho vzdelávania. Horšie výsledky dosiahlo v kvalite inštitúcií, inovácií a infraštruktúre. Najviac problematické faktory obchodu boli hodnotené neefektívna byrokracia, korupcia a daňové zaťaženie. (WEF, 2009)

O rok neskôr sa Česko dostalo na 31. pozíciu spomedzi 133 krajín, kedy sa GCI index zvýšil na 4,7. Výraznejšie kleslo skóre v oblasti makroekonomickej stability, v dôsledku krízy, ostatné oblasti si mierne polepšili. Slovensko kleslo na 47. pozíciu s GCI indexom 4,4, kde sa rovnako zhoršilo skóre makroekonomickej stability. (WEF, 2010)

Správa o svetovej konkurencieschopnosti 2010-2011 hodnotí 139 krajín, charakteristické pre toto obdobie je pomalší rast ekonomík vo vyspelých ekonomikách v dôsledku recesie a rastu nezamestnanosti. V rebríčku svetovej konkurencieschopnosti klesli obe krajiny. GCI index Česka klesol na 4,6 a v rebríčku obsadilo 36. pozíciu. Výraznejšie si polepšilo v oblasti infraštruktúry, naďalej však klesalo hodnotenie v oblasti makroekonomickej stability. Horšie hodnotenie získali oblasti tovarových trhov, trh práce, aj finančné trhy kvôli vyššej neistote. Slovensko sa dostalo na 60. pozíciu s výsledným skóre 4,2. Mierne zlepšenie v oblasti makroekonomickej stability a infraštruktúry zmiernilo dopady neistoty na tovarových, finančných trhoch a trhu práce. (WEF, 2011)

V nasledujúcom roku sa v rebríčku globálnej konkurencieschopnosti hodnotilo 142 krajín, spomedzi ktorých skončilo Slovensko na 69. mieste s nezmeneným skóre. Česko obsadilo 38. miesto, keď GCI index sa znížil o 0,1 bodu na hodnotu 4,5. (WEF, 2012)

V správe o globálnej konkurencieschopnosti z roku 2014-2015 sa Česko posunulo na 37. priečku spomedzi 144 krajín. Najlepšie hodnotenie získalo v oblasti makroekonomických parametrov a vyššieho vzdelania. Veľmi dobré výsledky dosiahlo vo

využívaní technológií a sofistikovanosťou trhu. (WEF, 2015) Pozitívny trend rastu GCI indexu v Česku pokračoval aj ďalšom období, keď v roku 2015-2016 sa Česko dostalo na 31. pozíciu s celkovým skóre 4,7 a priblížilo sa tak najvyspelejším ekonomikám sveta. V tomto hodnotení si Česko zlepšilo hodnotenie rovnomerne vo všetkých oblastiach. (WEF, 2016) Rovnakú pozíciu (31) si Česko udržalo až doteraz, s celkovým GCI indexom 4,8 a rastúcim trendom. Najlepšie hodnotenie získalo v makroekonomickej stabilite, kde obsadilo 6. priečku spomedzi 137 krajín. Rovnako dobre hodnotenie získalo v oblasti zdravia a základného vzdelania. Najnižšie hodnotenie oblasti boli inštitúcie a inovácie. V rámci hodnotenia inštitúcií bola zle hodnotená dôvera v politikov, zaujatosť pri rozhodovaní vlády a účinnosť právneho rámca. (WEF, 2018)

Po dlhom poklese v rámci rebríčka konkurencieschopnosti kedy Slovensko v období 2013-2014 obsadilo najnižšiu pozíciu (78) a najhoršie skóre 4,1 sa v období 2015-2016 opäť začalo zlepšovať, kedy sa GCI index zvýšil na hodnotu 4,2 a obsadilo 67. miesto spomedzi 140 krajín. Po stabilizácii ekonomiky sa zlepšilo hodnotenie v pilieri makroekonomickej stability a vysoké hodnotenie získalo v oblasti finančných trhov a technologickej pripravenosti. Zlé hodnotenie získalo Slovensko v oblasti inštitúcií, hlavnými dôvodmi bola vysoká korupcia, dôvera v politikov a zaujatosť v rozhodovaniach vlády voči určitým skupinám alebo osobám. (WEF, 2016)

V poslednom hodnotení Svetového ekonomického fóra v Správe o svetovej konkurencieschopnosti získalo Slovensko 59. miesto spomedzi 137 krajín s výsledným GCI indexom 4,3. Najlepšie hodnotené piliere boli zdravie a základné vzdelanie a makroekonomická stabilita, pozitívne tomu napomohla stabilná ekonomická situácia vnútri ekonomiky aj vonkajšia konjunktúra. Nízke hodnotenie získalo v oblasti inštitúcií a inovácií. Rovnako ako aj v Česku, tak aj na Slovensku boli problémovými oblasťami nízka dôvera v politikov, korupcia, zaujatosť politikov pri rozhodovaní. Nízke hodnotenie v oblasti inovácií je v dôsledku neefektivity v obstarávaní moderných technológií a nedostatku odborných pracovníkov, čo súvisí s nízkou schopnosťou udržať talenty. (WEF, 2018)

2 Cieľ práce

Diplomová práca sa bude zaoberať ekonomickým vývojom v SR a ČR po roku 1993. V rámci oboch ekonomík budeme sledovať vývoj najdôležitejších ekonomických ukazovateľov ako HDP, nezamestnanosť, zahraničný obchod a inflácia. Cieľom práce bude analyzovať tento vývoj a možné dôvody jeho odlišnosti medzi oboma krajinami. V rámci problematiky ekonomického vývoja sa zameriame aj na dobiehanie ekonomickej úrovne oboch krajín k EÚ 15 v HDP na obyvateľa v parite kúpnej sily. Ďalším čiastkovým cieľom bude analyzovať vývoj konkurencieschopnosti oboch krajín podľa WEF a určiť hlavné konkurenčné výhody a nevýhody krajín. Na základe analýzy týchto údajov zhodnotíme celkový vývoj oboch ekonomík a stručne navrhujeme možný budúci vývoj.

3 Metodika práce a metody skúmania

3.1 Objekt skúmania

Vývoj ekonomiky Slovenska a Česka bol úzko prepojený dlhou spoločnou históriou. Po rozdelení krajín v roku 1993 sa obe ekonomiky začali vyvíjať samostatne. V roku 2004 sa krajiny opäť k sebe priblížili, keď spoločne vstúpili do Európskej únie a tak je ich vývoj úzko spojený s vývojom EÚ ako celku. Skutočnosť, že obe ekonomiky sú otvorené obchodu a sú to malé ekonomiky, je ich vývoj závislý od vývoja globálnej ekonomiky. Preto budeme hľadať súvislosti medzi významnými udalosťami v globálnej ekonomike a ich vplyv na ekonomiku SR a ČR.

3.2 Metodika práce a metody skúmania

Záverečná práca je rozdelená do troch hlavných častí, kde v prvej časti „Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí“, vysvetľujeme pomocou analýzy teóriu a metodológiu hlavných ekonomických ukazovateľov krajiny podľa údajov z Výročných správ ČNB a Výročných správ NBS. Časť „Výsledky práce“, sa venuje porovnaniu ekonomického vývoja Slovenskej a Českej republiky od roku 1993. V tejto časti pomocou komparatívnych metód štatistických údajov porovnáme vývoj jednotlivých ukazovateľov ekonomického vývoja oboch republík navzájom a v porovnaní k EÚ 15. *(Niektoré údaje neboli v čase spracovania záverečnej práce dostupné.)*

Hlavné zdroje štatistických údajov, ktoré sme v tejto kapitole využili boli:

- Slovenský štatistický úrad,
- Český štatistický úrad,
- Eurostat,
- údaje Svetovej banky,
- údaje Svetového ekonomického fóra.

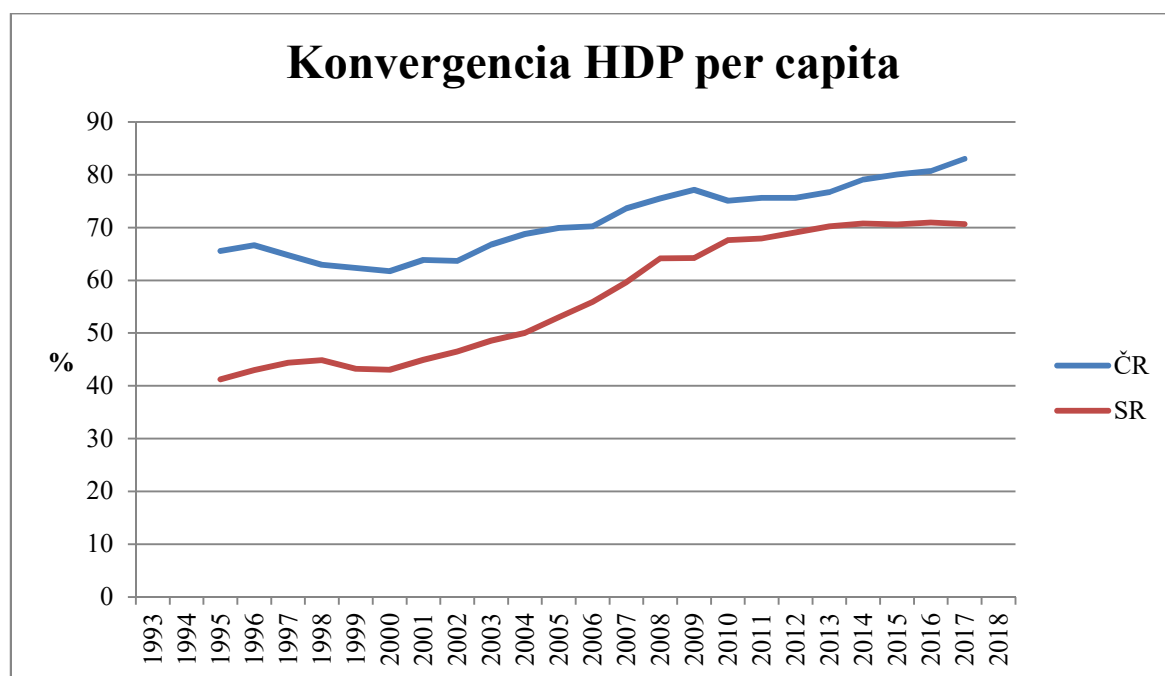
V poslednej časti „Diskusia“, pomocou analýzy a syntézy zhrnieme ekonomický vývoj oboch krajín, zodpovieme odpovede na stanovené výskumné otázky a vytvoríme predpoklady budúceho ekonomického vývoja podľa súčasných udalostí a odborníkov. Analýza je vedecká metóda, ktorá je založená na rozklade celku na jednotlivé časti a skúmaní jednotlivých častí. Syntéza je opačný proces, kedy sa na základe skúmania jednotlivých častí postupuje k celku.

4 Výsledky práce

4.1 Reálna konvergencia HDP per capita

Konvergencia, teda dobiehanie alebo približovanie stavu ekonomiky vyspelým ekonomikám je optimálny ukazovateľ ekonomického vývoja danej ekonomiky, pretože umožňuje porovnávať krajiny s rôznym počtom obyvateľstva a rôznou cenovou hladinou. V tejto kapitole budeme analyzovať konvergenciu HDP per capita v PKS Česka a Slovenska k štátom EÚ 15.

Graf 1 Konvergencia HDP per capita k EÚ 15 (%)

Prameň: vlastné spracovanie podľa: Eurostat, Real GDP per capita, 2018, [elektronický zdroj], [cit. 2019-03-15]. Dostupné na: https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/product?code=sdg_08_10

Poznámka: EÚ 15=100 %

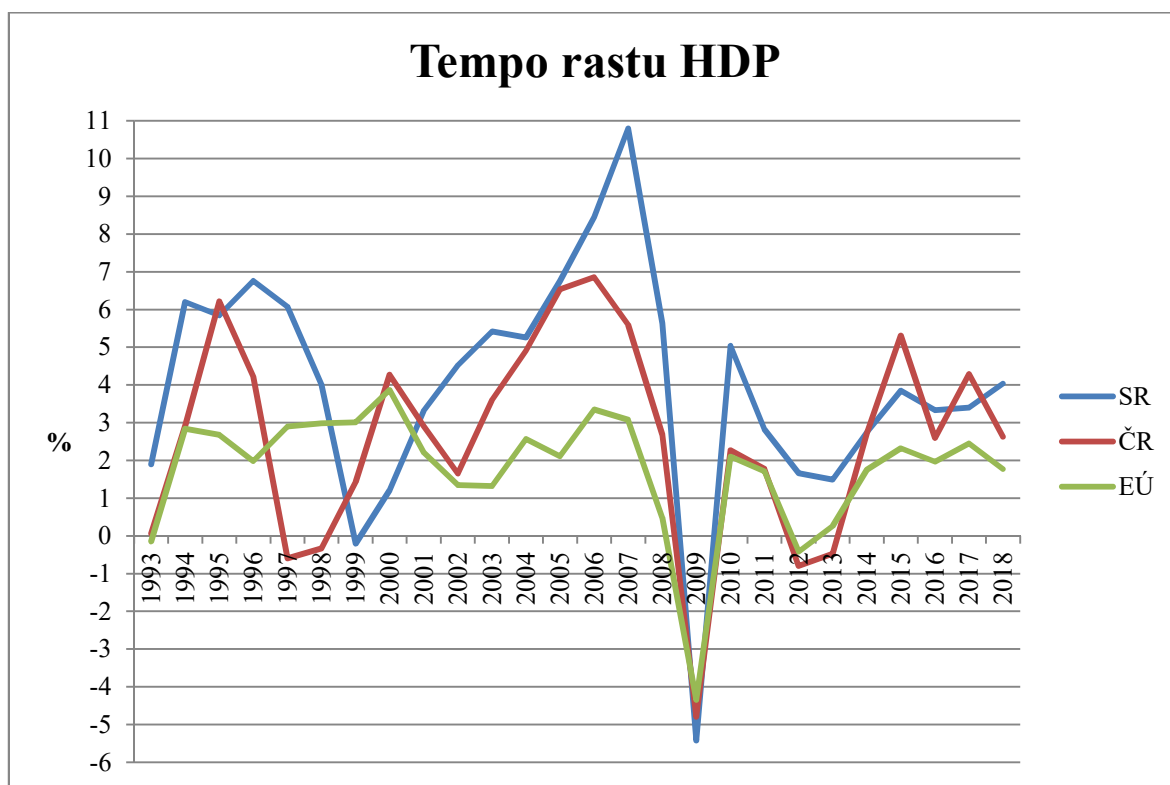
Graf zobrazuje reálnu konvergenciu HDP per capita v PKS. Na začiatku pozorovania bol rozdiel vo výkonnosti ekonomík dosť markantný. Česko v tom roku dosahovalo 65,54 % výkonnosti EÚ 15 a Slovensko 41,24 %. Rýchlejšia rast HDP na Slovensku však znamenal rýchlejšie dobiehanie výkonnosti a strmší sklon rastúcej krivky. Dobiahanie výkonnosti vyspelých krajín EÚ 15 sa spomalilo v roku 1998, spomalenie oboch ekonomík bolo spojené s konsolidáciou štátneho deficitu, platobnej a obchodnej bilancie. Od roku 2001 do 2009 ale môžeme pozorovať stabilný rast oboch ekonomík. Tesne pred obdobím krízy a počas nej sa českej ekonomike darilo a zaznamenala

najrýchlejší rast konvergenzie. V roku 2009 dosahovala česká ekonomika 77,12 % výkonnosti EU 15. Po kríze, v roku 2009, nastala stagnácia všetkých ekonomík v rámci EÚ, to sa prejavilo aj v dobiehaní Slovenska a Česka, kedy konvergenzia rástla len pomaly. Slovensko v rokoch 2012 a 2013 dobehlo českú ekonomiku v HDP per capita na najtesnejší rozdiel v histórii. V tomto období sa česká ekonomika nachádzala v recesii. Slovensko v tom čase dosahovalo 70,21 % výkonnosti vyspelých európskych ekonomík. Obe ekonomiky od tohto obdobia pokračovali v stabilnom raste konvergenzie až do súčasnosti. Za posledné obdobie Česko výrazne zrýchlilo dynamiku dobiehania EU 15 rýchlejším rastom HDP per capita, zatiaľ čo Slovensko stagnuje na približne rovnakej úrovni. V roku 2017 dosahovalo Česko 83,02 % a Slovensko 70,68 % výkonnosti EU 15.

4.2 Tempo rastu HDP

Tempo rastu HDP vyjadruje percentuálnu zmenu absolútnej výšky HDP medziročne. Vývoj HDP oboch krajín bol ovplyvnený viacerými svetovými udalosťami. Na začiatku sledovaného obdobia (v roku 1993) to bolo rozdelenie ČSFR na dve samostatné republiky, neefektívna privatizácia štátneho majetku na konci 90-tych rokov, svetová finančná a hospodárska kríza a iné.

Graf 2 Tempo rastu HDP

Prameň: vlastné spracovanie podľa: World Bank, GDP growth annual (%) 2018, [elektronický zdroj], [cit. 2019-03-15].
Dostupné na: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD.ZG?end=2017&locations=CZ-SK-EU&start=1993&view=chart>

Prostredie slovenskej a českej ekonomiky v roku 1993 bolo charakteristické liberalizáciou a stabilizáciou z predošlého obdobia. Dôsledky týchto procesov mali vplyv na fungovanie a rast ekonomiky v nasledujúcom období. Rast HDP v prvom roku samostatnosti oboch republík bol len mierny, najmä kvôli štrukturálnym zmenám v hospodárstve, zúžením ekonomického priestoru a už spomínanou privatizáciou. Nasledujúce roky však znamenali hospodárske oživenie oboch ekonomík a výrazný rast na úrovni približne 6 %, čo bol dvojnásobný rast oproti priemeru EÚ. Hospodársky rast dosahovali obe krajiny vďaka rastu objemu priemyselnej výroby, ktorá bola ťahaná zvýšením exportu do vyspelejších krajín. Rast HDP na Slovensku dosahoval najvyššie tempo rastu spomedzi okolitých tranzitívnych krajín. Najrýchlejšie v tomto období rástlo odvetvie služieb, ktoré sa vyrovnalo výrobným odvetviám a tiež v tomto období nastalo oživenie stavebného odvetvia. K rastu HDP prispelo aj oživenie spotrebiteľského a investičného dopytu v oboch ekonomikách. Tempo rastu Českej ekonomiky sa v tomto období zdvojnásobilo. Na tvorbe HDP klesal podiel primárneho sektoru v prospech sekundárneho a terciárneho sektoru, teda sektorov s vyššou pridanou hodnotou, ako

dôsledok pozitívnej transformácie ekonomiky. Recesia v Česku v roku 1997 a následne v roku 1999 aj na Slovensku bola zapríčinená znižovaním štátneho dlhu na úkor investícií, neefektívnej reštrukturalizácii ekonomiky a znehodnocovaniu českej koruny. Po tomto krátkom období však nasledoval výrazný rast oboch ekonomík. Česká ekonomika dosiahla najrýchlejší rast HDP v roku 2006, na úrovni 6,85 %, ťahaný najmä tvorbou fixných kapitálových investícií a veľkou časťou aj domácim a zahraničným dopytom. Najrýchlejší rast HDP slovenskej ekonomiky nastal o rok neskôr, v roku 2007, kedy rast HDP dosahoval 10,8 %. Na pozitívny vývoj slovenského HDP mal vplyv silný domáci a zahraničný dopyt a taktiež rast pridanej hodnoty. Tento pozitívny vývoj ekonomík netrval dlho, keď už v druhej polovici roku 2008 sa začala prejavovať kríza zvyšovaním neistoty na trhoch a znižovaním dopytu a investícií.

Najviac sa kríza prejavila v roku 2009, kedy sa obe ekonomiky dostali do recesie. Najviac sa na poklese HDP opäť prejavil znížený domáci dopyt, ktorý klesol o približne 6 % a zahraničný o 16,5 %. (NBS, 2018) Nepriaznivý vývoj zahraničného dopytu zabrzdil českú ekonomiku, ktorá sa dostala do záporných čísel. Úroveň HDP klesla oproti minulému roku na hodnotu -4,8 %. Domáci dopyt sčasti spomalil negatívny vývoj ekonomiky. (ČNB, 2018)

Nasledujúci rok sa svetová ekonomická aktivita pomaly obnovovala. Rovnako aj ekonomika Slovenska sa dostala opäť do čiernych čísel, na hodnotu spreď dvoch rokov. Z domácej produkcie sa na tvorbe HDP najviac podieľal priemysel a služby. (NBS, 2018) Česká ekonomika sa opäť dostala do fázy rastu, na úroveň približne 2 %, tomu napomohlo výrazné oživenie nemeckej ekonomiky, ako hlavného obchodného partnera. (ČNB, 2018)

Pozitívny vývoj slovenskej ekonomiky pokračoval aj nasledujúce roky. Vývoj HDP bol stále v kladných hodnotách ale rástol pomalšie. Napriek spomaleniu ekonomiky bola slovenská ekonomika jednou z najrýchlejšie rastúcich ekonomík eurozóny. Pomalší rast bol ovplyvnený neistotou na trhoch eurozóny kvôli dlhovej kríze v Grécku a poklesom dopytu a spotreby. Hlavným zdrojom rastu HDP bol čistý export, ktorý dosiahol najvyššiu úroveň od roku 1995. (NBS, 2018)

Vývoj HDP v Česku bol v roku 2011 ešte v kladných hodnotách na úrovni takmer 2 %, no začiatkom roku 2012 začala ekonomika spomaľovať a následne sa dostala opäť do recesie. Významne sa na tomto vývoji podieľal pokles spotreby domácností a malé výdaje na investície. Ani rok 2013 nepriniesol v Česku výrazné oživenie ekonomiky, ekonomika

sa nachádzala v recesii. Výkonnosť ekonomiky sa v tomto roku postupne zrýchľovala a v poslednom kvartáli bol opäť zaznamenaný rast. Prispelo k tomu oživenie spotreby domácností, nárast investícií a zvýšený dopyt v zahraničí. (ČSÚ, 2014)

V roku 2015 zaznamenala česká ekonomika najrýchlejší rast za posledných osem rokov, česká ekonomika rástla viac než dvojnásobným tempom ako priemer EÚ. Na pozitívnom vývoji ekonomiky sa podieľal nárast investícií a pozitívne nízkoinflačné prostredie, ktoré podporilo domácu spotrebu. Koncom roka ale dynamika rastu začala spomaľovať. (ČSÚ, 2016) Nasledujúci rok sa ekonomika Česka udržala v kladných hodnotách, no rast sa spomalil na polovicu, najvýraznejšie k rastu prispela domáca spotreba a výrazný nárast exportu, ktorý dosiahol historické maximum. (ČSÚ, 2017)

V roku 2017 vzrástol HDP v Česku o vyše 4 %. Prispeli k tomu všetky zložky HDP, najmä domáca spotreba, ktorá bola ťahaná rastom miezd, zahraničný dopyt a tvorba fixného kapitálu. Podobný vývoj sa udržal aj v prvej polovici ďalšieho roka, avšak rast sa spomalil na 2,4 %. (ČSÚ, 2018)

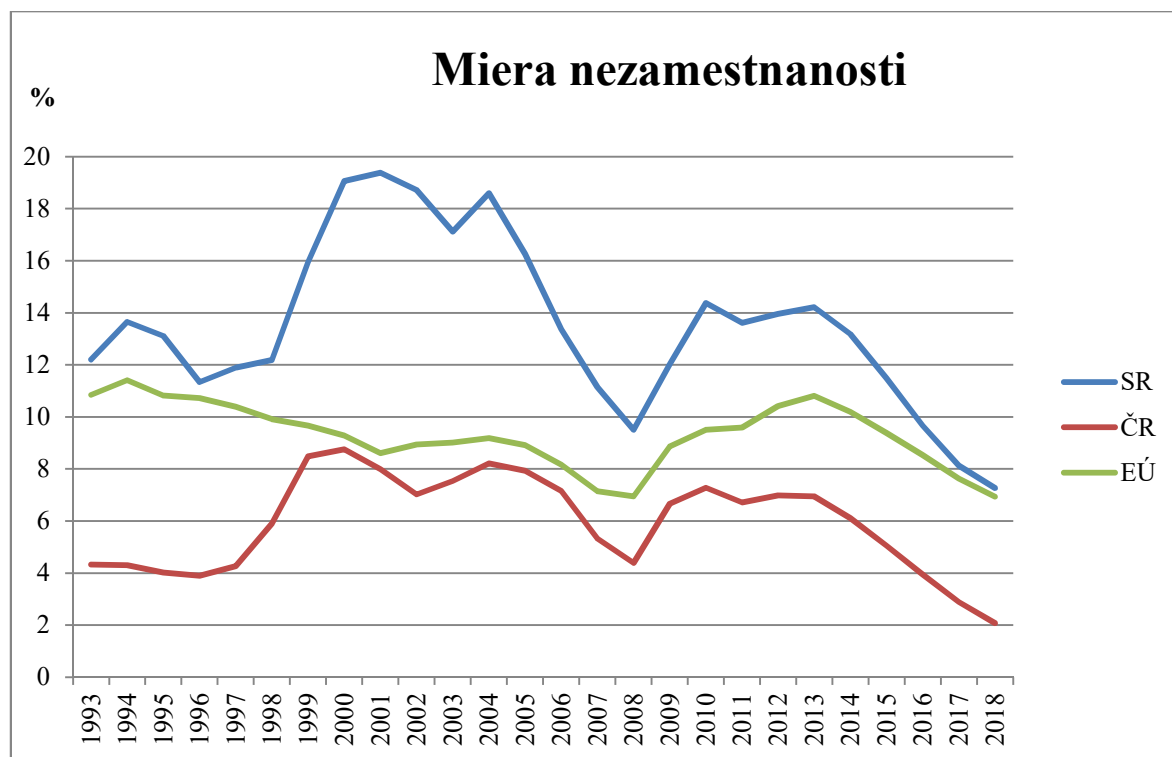
Nasledujúce roky ekonomika Slovenska rástla relatívne vysokým tempom na úrovni vyše troch percent. Ekonomický rast v tomto období bol ťahaný silným domácim a zahraničným dopytom (teda čistým exportom). (NBS, 2018) Mierne spomaľovanie rastu HDP je spojené so spomaľovaním rastu produktivity práce, to môže ovplyvniť konkurencieschopnosť krajiny, no po príchode veľkých nadnárodných spoločností, môže produktivita práce opäť rásť. (Morvay a kol., 2017)

Priemerný rast HDP na Slovensku v roku 2018 by mal dosiahnuť 4 %, prispelo tomu pozitívne prorastové prostredie vďaka verejným investíciám, najmä do automobilového priemyslu a zvyšovaniu spotreby domácností, ktoré podporilo zvyšovanie miezd. V prvej polovici roka rástol export aj tvorba hrubého fixného kapitálu. V takomto prostredí ekonomiky je podľa Makúcha priestor na štrukturálne reformy smerom k zvyšovaniu rastového potenciálu a vytváranie fiškálnych opatrení do budúcnosti. Predpokladaný rast ekonomiky v budúcom roku sa môže zrýchliť na 4,5 %. (TASR, 2018) Vývoj HDP v posledných rokoch v oboch ekonomikách je kolísavý a pohybuje sa v rozmedzí 3 - 5 % ročne. Je však vyšší ako priemer EÚ, ktorý dosahuje úrovne približne 2 %.

4.3 Nezamestnanosť

Krivka nezamestnanosti SR a ČR má podobný vývoj avšak miera nezamestnanosti na Slovensku bola oproti Česku stále vyššia, približne dvojnásobne vyššia. Zatiaľ čo Česká republika vždy dosahovala nižšiu mieru nezamestnanosti ako je priemer EÚ, nezamestnanosť na Slovensku bola stále nad priemerom EÚ.

Graf 3 Miera nezamestnanosti

Prameň: vlastné spracovanie podľa: World Bank, Unemployment, 2018, [elektronický zdroj], [cit. 2019-03-15]. Dostupné na: <https://data.worldbank.org/indicator/SL.UEM.TOTL.ZS?locations=CZ-SK-EU>

Na vyššej miere nezamestnanosti v roku 1993 na Slovensku mala vplyv transformácia štátnych podnikov na súkromné a tiež liberalizovaná tvorba miezd, ktorá viedla k zvyšovaniu miezd a narastaniu nákladov, čo v konečnom dôsledku prispelo k rastu nezamestnanosti. Situácia v ČR bola stabilná, vďaka priemyselným podnikom. Miera nezamestnanosti v Česku sa v tomto období pohybovala na úrovni približne 4 %. Po už spomenutých neúspešných privatizačných procesoch štátnych podnikov na konci 90-tych rokov, z ktorých veľa podnikov skrachovalo, sa miera nezamestnanosti v oboch krajinách začala zvyšovať. K tomuto faktoru prispela aj nepriaznivá situácia domácich ekonomík a nízky dopyt. V tomto období dosahovali obe krajiny najvyššiu mieru nezamestnanosti v sledovanom období. Miera nezamestnanosti na Slovensku dosiahla v roku 2001 takmer 20 %. Napriek zvyšovaniu zamestnanosti v priebehu roka sa nezamestnanosť neznižovala,

a to aj kvôli vysokému prírastku produktívneho obyvateľstva. Najvyššia miera nezamestnanosti v ČR (v roku 2000) dosiahla vyše 8 %. Postupne sa ale nezamestnanosť v oboch krajinách znižovala, vplyvom rastu ekonomiky a s tým súvisiacim nárastom dopytu po pracovnej sile (až do roku 2008). Na pozitívny vývoj nezamestnanosti mali vplyv aj štrukturálne zmeny: zmena štruktúry nezamestnanosti, zmena štruktúry pracovnej sily a nárast počtu podnikateľov. Výraznejší pokles nezamestnanosti na Slovensku bol zaznamenaný v roku 2003, kedy nezamestnanosť klesala už tretí rok po sebe. Tento výrazný pokles bol ovplyvnený novelou zákona o zamestnanosti z januára 2003. Medzi hlavné zmeny novely zákona patrila evidencia nezamestnaných a povinnosť nezamestnaných aktívne si hľadať prácu. K poklesu nezamestnanosti v tomto období prispeli aj dve veľké investície, v roku 2003 automobilový závod v Trnave - PSA Peugeot Citroën a nasledujúci rok automobilový závod v Žiline - Kia Motors. Rovnako tak aj v Česku sa na znižovaní nezamestnanosti podieľali investície, v roku 2002 TPCA a v roku 2006 Hyundai. Miera nezamestnanosti sa pred obdobím krízy (v roku 2008) dostala na dlhodobé minimum: na Slovensku pod 10 % a v Česku pod 5 %. Už v priebehu roku 2008 opäť začala rásť nezamestnanosť v dôsledku zníženia domáceho a zahraničného dopytu. Nezamestnanosť rástla vo všetkých sektoroch, no najmä v priemysle, poľnohospodárstve a finančných službách. Nepriaznivá situácia na trhu práce zapríčinená hospodárskou krízou a poklesom ekonomickej aktivity sa prejavila na raste nezamestnanosti doma (o 4,8 %) aj vo svete (o 23 %). Na Slovensku dosiahla nezamestnanosť 12 %. Z hľadiska odvetvovej štruktúry došlo k poklesu zamestnanosti v priemysle, poľnohospodárstve a finančnom sprostredkovaní. (NBS, 2018) Nezamestnanosť v Česku vzrástla medziročne o približne 2,4 p. b., zo 4,4 % v roku 2008, na 6,7 % v roku 2009. (CZSO, 2018) Od tohto roku sa miera nezamestnanosti v Česku mierne znižovala. Výraznejší pokles nezamestnanosti nastal od roku 2013, vďaka rýchlemu rastu českej ekonomiky.

Situácia sa stabilizovala až v druhom polroku roku 2010, kedy opäť začala nezamestnanosť klesať. Priemerná ročná nezamestnanosť na Slovensku ešte vzrástla o 2,3 p. b. na 14,4 %, ovplyvnená najmä časovým posunom medzi prepadom HDP a vývojom nezamestnanosti. Vplyvom hospodárskej krízy došlo vo firmách k redukcii odpracovaných hodín, s cieľom udržať si zamestnanosť. (NBS, 2018)

Pozitívny vývoj nezamestnanosti na Slovensku pokračoval aj nasledujúce roky. Nezamestnanosť v roku 2015 klesla o 1,3 p. b., na 11,5 %, vplyvom výraznejšieho rastu ekonomiky a využívaním zdrojov z európskych fondov. Najvyšší rast zamestnanosti

dosahovali v odborných a vedeckých činnostiach, priemysle. V roku 2016 nezamestnanosť klesla o 1,8 p. b., na 9,7 %, čím sa priblížila historickým minimám. Môžeme pozorovať vyšší nárast zamestnanosti v porovnaní s nezamestnanosťou, čo je tiež výsledkom rastúceho zamestnávania cudzincov a miery participácie. Miera participácie v tomto roku dosahovala 71,9 %, ľudia vo väčšej miere vstupujú na trh práce a zamestnaní menej odchádzajú zo zamestnania. (NBS, 2018)

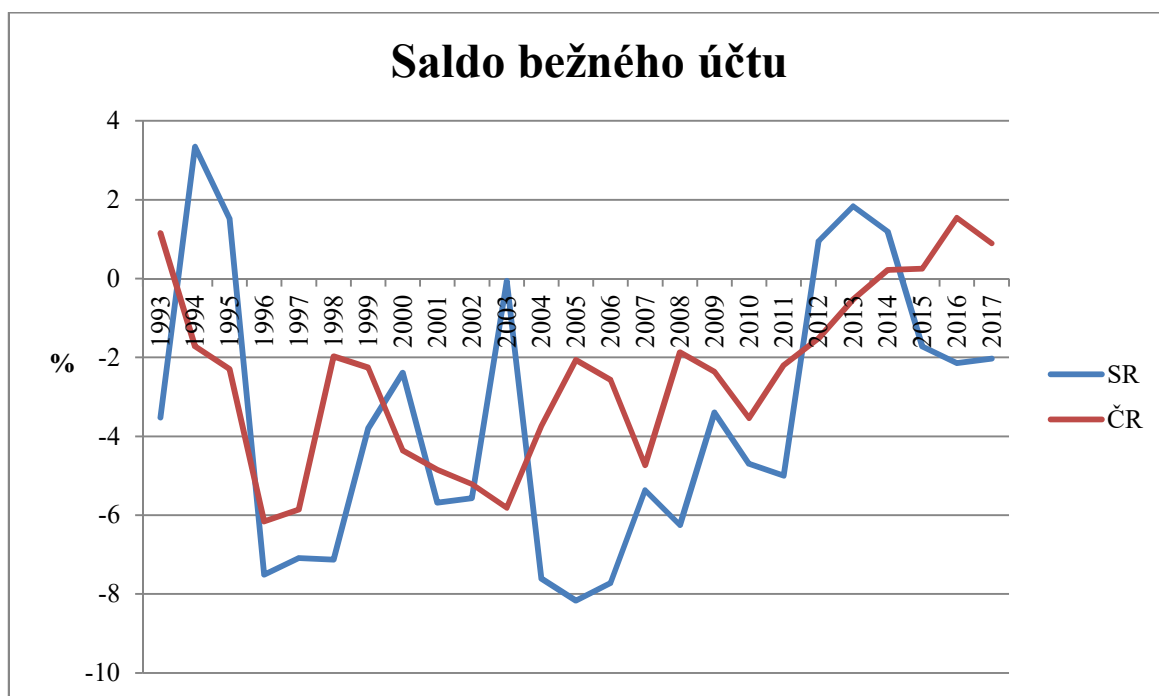
Pozitívny vývoj na trhu práce pokračoval aj v roku 2018, kde v oboch krajinách miera nezamestnanosti prepisuje historické minimá. Problémom na Slovensku sú regionálne rozdiely nezamestnanosti a dlhodobá nezamestnanosť na úrovni 4,2 %. Problémom do budúcnosti bude automatizácia a očakávané spomalenie svetovej aj domácej ekonomiky. (Kollárová, 2019)

V súčasnosti dosahujú obe ekonomiky rekorde nízke hodnoty nezamestnanosti, vďaka silnému ekonomickému rastu a vysokom dopyte na domácich a zahraničných trhoch. Miera nezamestnanosti v roku 2018 na Slovensku sa priblížila priemeru EÚ s hodnotou 7,3 % a v Česku bola miera nezamestnanosti približne 2 %.

4.4 Zahraničný obchod

V rámci problematiky vývoja zahraničného obchodu sme si zvolili za ukazovateľ saldo bežného účtu, vyjadrené v percentách k HDP. Tento ukazovateľ zobrazuje bilanciu nie len obchodu s tovarmi ale aj so službami a tiež bilanciu transferov. Je teda komplexnejším zobrazením zahraničnoobchodnej výmeny krajín. Vývojový trend salda bežného účtu bol cyklický, v dôsledku nerovnomerne sa vyvíjajúceho zahraničného obchodu a rastu HDP oboch ekonomík.

Graf 4 Saldo bežného účtu v % k HDP

Prameň: vlastné spracovanie podľa: World Bank, Current account balance (% of GDP), 2018, [elektronický zdroj], [cit. 2019-03-15]. Dostupné na: <https://data.worldbank.org/indicator/BN.CAB.XOKA.GD.ZS?locations=SK-CZ>

V roku 1993 saldo bežného účtu českej ekonomiky vykázalo prebytok na úrovni približne 1 % HDP avšak vývoj v nasledujúcich štyroch rokoch výrazne klesal, v dôsledku rýchleho rastu ekonomiky, ktorý bol ťahaný najmä domácou spotrebou a rastom kapitálových statkov na úkor nižšieho rastu zahraničnoobchodnej výmeny. V roku 1996 dosahovalo saldo bežného účtu ČR najnižšie hodnoty v histórii, na úrovni približne -6 % k HDP. Vysoký obchodný deficit oboch krajín súvisel s poklesom hospodárskej aktivity hlavných obchodných partnerov v Európe. Vývoj zahraničného obchodu na Slovensku na začiatku sledovaného obdobia bol opačný. V roku 1993 dosahovalo saldo záporné hodnoty na úrovni približne -3,5 % k HDP, no nasledujúci rok saldo bežného účtu SR vykázalo najvyšší podiel k HDP (3,34 %) až do súčasnosti a to vďaka výraznému rastu vývozu a opatreniam štátu na dovoz ako napríklad dovozná prirážka na niektoré druhy tovarov. Vývoj salda bežných účtov oboch krajín v rokoch 1999 - 2009 bol kolísavý, v dôsledku kolísavého vývoja cien energetických surovín na svetových trhoch, pohybom výmenných kurzov voči svetovým menám a ostatným faktorom. V tomto období sa výrazne zvýšil dopyt po kapitálových statkoch, kedy obe ekonomiky výrazne budovali infraštruktúru automobilového priemyslu. Výraznejší pokles deficitu obchodnej bilancie na Slovensku

môžeme pozorovať v roku 2003. K tomuto výsledku prispel najmä výraznejší rast vývozu. Z teritoriálnej štruktúry obchodných partnerov sa zlepšila bilancia so štátmi EÚ, s ktorými dosiahlo Slovensko 86 % podiel na celkovom vývoze a 75 % na celkovom dovoze. V rámci komoditnej štruktúry mal najväčší podiel vývozu automobilový priemysel a za ním strojársky priemysel. Po vstupe do EÚ, v roku 2004, sa výrazne zvýšil objem zahraničného obchodu v oboch krajinách. V Česku sa to prejavilo zvýšením rastu vývozu a teda znižovaním deficitu obchodnej bilancie, na Slovensku sa to prejavilo naopak rastom dovozu a zvyšovaním deficitu obchodnej bilancie. V roku 2005 vykazovalo saldo bežného účtu najvyššie záporné hodnoty -8 % k HDP.

Rok 2009 bol výrazne ovplyvnený svetovou hospodárskou krízou, ktorá ovplyvnila obchod oboch krajín. Obchodná bilancia na Slovensku ale dosiahla kladnú hodnotu, avšak nebolo to spôsobené rastom ale naopak poklesom vývozu (o 19,8 %) tak aj dovozu (o 23,4 %). Súviselo to s neochotou obchodných partnerov uzatvárať obchody v dôsledku neistoty trhov. Najväčší pokles vo vývoze tovarov zaznamenali skupiny strojov a dopravných zariadení a rovnako poklesol aj dovoz dopravných zariadení. (NBS, 2018) Objem zahraničného obchodu v Česku sa medziročne výrazne znížil (o 15,8 %), a dostal sa na úroveň z roku 2006. Rovnako ako aj na Slovensku, aj v Česku skončila obchodná bilancia kladným saldom. Vývoz medziročne klesol o 13,8 % a dovoz klesol výraznejšie o 17,7 %. Z teritoriálnej štruktúry výraznejšie klesla obchodná výmena s štátmi EÚ a európskymi tranzitívnymi ekonomikami, v dôsledku krízy. (ČSÚ, 2010) V roku 2009, kedy v dôsledku krízy sa objem svetovej obchodnej výmeny znížil, klesol dovoz aj vývoz oboch krajín. Na vývoj salda bežného účtu to malo pozitívne výsledky, keďže objem dovozu zo zahraničia klesol výraznejšie ako vývoz.

Nasledujúci rok, po doznení krízy, dynamika obchodu opäť vzrástla, kedy celkový zahraničný obchod na Slovensku sa zvýšil o približne 24 %. Hodnota dovozu sa však zvýšila viac ako hodnota vývozu, v dôsledku zvyšovania cien na trhoch a vyššej dovoznej náročnosti. Podobný trend zvyšovania zahraničného obchodu pokračoval aj nasledujúce roky, avšak bol negatívne ovplyvnený neistotou obchodovania v eurozóne. Napriek neistotám výraznejšie rástla hodnota vývozu (o 16,9 %), hodnota dovozu rástla o 13,6 %. Hlavným ťahúňom rastu vývozu bola automobilový priemysel, ktorý zvyšoval podiel na existujúcich trhoch a zároveň aj prenikal na nové trhy. (NBS, 2018)

Dynamika zahraničného obchodu v Česku sa v roku 2010 opäť zvýšila, zahraničný obchod zaznamenal rast 19,8 %. Vývoz vzrástol o 18,4 % a dovoz o 21,2 %, v oboch, vo vývoze aj dovoze najviac rástol podiel strojov a dopravných prostriedkov. (ČSÚ, 2011) V ďalšom období sa rast zahraničného obchodu ČR spomaľoval, v roku 2011 sa obrat zahraničného obchodu medziročne zvýšil o 12,6 %, v roku 2012 o 4,9 % a v roku 2013 o 2,7 %. Rýchlejším tempom však rástol vývoz a prebytok zahraničného obchodu v roku 2013 tak dosahoval 351,2 mld. Kč. Hlavný podiel vo vývoze aj dovoze mali stroje a dopravné prostriedky. (ČSÚ, 2014) Pozitívny výsledok vo vývoji salda bežného účtu dosiahla SR v roku 2012, kedy sa podiel salda bežného účtu dostalo do kladných čísel na úroveň približne 1 % k HDP.

Rok 2014 znamenal spomalenie rastu zahraničného obchodu na Slovensku. Medziročné hodnoty dovozu aj vývozu boli len nepatrne vyššie. V rámci komoditnej štruktúry najviac rástol vývoz elektronických výrobkov a to najmä do krajín eurozóny, znížil sa podiel vývozu do ostatných krajín V4 a Ruska. Nižší dovoz tovarov bol ovplyvnený vyššou náročnosťou dovozu, vplyvom zvyšovania cien na trhu. (NBS, 2018) V Česku naopak zaznamenali vysoký medziročný nárast objemu zahraničného obchodu (o 13,8 %). V rámci teritoriálnej štruktúry aj naďalej rástol podiel obchodu so štátmi EÚ, keď v roku 2014 dosiahol 74,7 %. Najväčší podiel vo vývoze mali osobné automobily, elektronické prístroje a stroje a zariadenia, v dovoze mali najvyšší podiel elektronické prístroje, motorové vozidlá a chemické látky. (ČSÚ, 2015) Vďaka výraznému nárastu vývozu automobilového priemyslu. Saldo bežného účtu k HDP v ČR sa do kladných čísel dostalo v roku 2014 a drží sa až do súčasnosti.

Zahraničný obchod ČR v roku 2016 dosiahol nárast len o 1,5 % medziročne. Na klesajúci vývoj zahraničného obchodu mali vplyv aj klesajúce ceny komodít na svetových trhoch, ktoré ale v priebehu roka 2016 začali opäť rásť. Výrazný nárast zahranično-obchodnej výmeny ČR nastal v roku 2017, kedy ho sprevádzali rastúce ceny ropy, zemného plynu a kovov. Hodnota vývozu vzrástla medziročne o 5,8 % a hodnota dovozu vzrástla o 6,6 %. (ČSÚ, 2018)

V roku 2017 sa celkový objem zahraničnoobchodnej výmeny mierne zvýšil, výraznejšie rástol dovoz tovarov. (NBS, 2018) Rovnako tomu bolo aj v roku 2018, kedy dovoz rástol rýchlejšie ako vývoz. Saldo obchodnej bilancie výrazne pokleslo na 249 mil. EUR. Veľký podiel na raste dovozu mali veľké priemyselné dodávky do automobilového

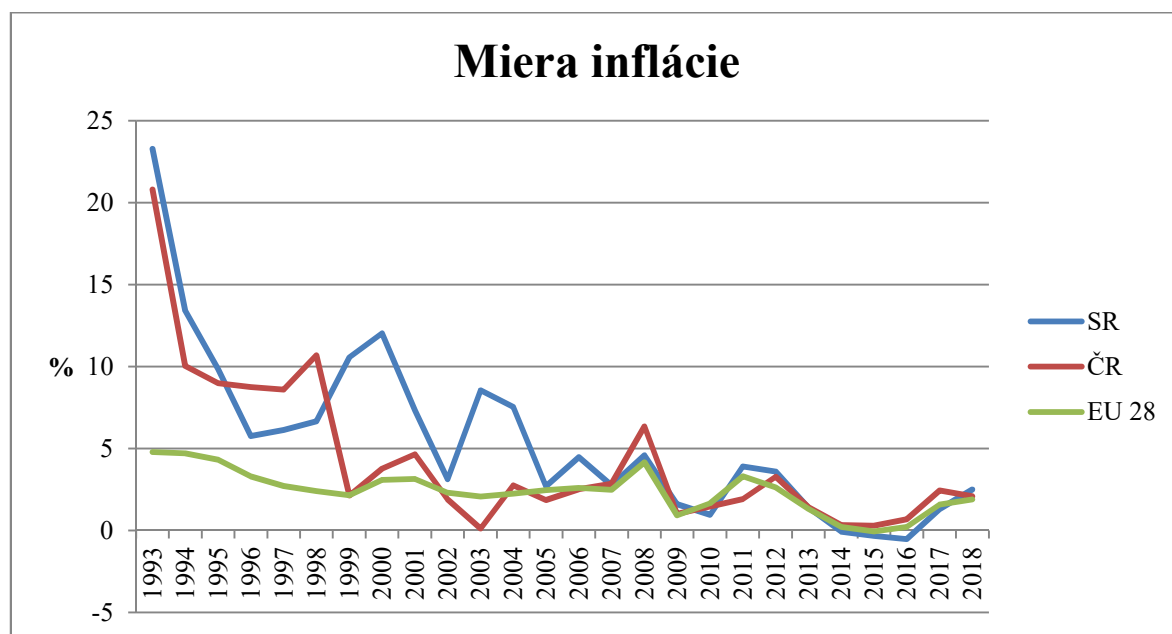
závodu Jaguar Land Rover, V priebehu budúceho roka môžeme očakávať nárast vývozu, keďže pozitívne efekty nových vývozov, by mali vykompenzovať dovozy. (Pravda, 2019)

V roku 2017 vykazovalo saldo bežného účtu ČR hodnoty podobné ako na začiatku sledovaného obdobia, teda približne 1 %. Saldo bežného účtu v SR sa v roku 2015 opäť dostalo do deficitu a rovnako tomu bolo až do roku 2017, kedy jeho podiel predstavoval -2 % k HDP.

4.5 Miera inflácie

Na vývoj cenovej hladiny v SR a ČR mali vplyv liberalizácia politiky tvorby cien po transformácii centrálne plánovanej na trhovú ekonomiku, úprava daňovej politiky spojená so zavádzaním nových daní, vývoj cien na zahraničnom a domácom trhu a iné. Medzi hlavné úlohy centrálnej banky Slovenska aj Česka sa po vstupe do EÚ stalo cielenie inflácie podľa Maastrichstských kritérií, za účelom prijatia spoločnej európskej meny, ktorú Slovensko prijalo v roku 2009, Česko si zatiaľ ponechalo vlastnú menu.

Graf 5 Miera inflácie meraná indexom CPI

Prameň: vlastné spracovanie podľa: World Bank, Inflation, consumer prices (annual %), 2018, [elektronický zdroj], [cit. 2019-03-15]. Dostupné na: <https://data.worldbank.org/indicator/FP.CPI.TOTL.ZG?end=2017&locations=SK-CZ-EU&start=1993>, Eurostat, HICP - Inflation rate, 2018, [elektronický zdroj], [cit. 2019-03-15]. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/-/tec00118>

Vysokú mieru inflácie v roku 1993 zapríčinilo zavedenie DPH a menová odluka od spoločnej československej meny. Vzhľadom na veľké zmeny vo fiškálnej politike sa miera inflácie držala na relatívne nízkej úrovni. Miera inflácie na Slovensku bola na úrovni vyše 23 % a v Česku vyše 20 %. Nasledujúce obdobie sa vývoj cenovej hladiny znižoval.

Znižovanie miery inflácie na Slovensku pokračovalo až do roku 1998. Priemerná ročná miera inflácie dosiahla úroveň približne 6 %, a to vďaka nízkemu rastu cien na domácom ale aj na svetových trhoch. V októbri rovnakého roka, po zrušení pevného výmenného kurzu slovenskej koruny na plávajúci výmenný kurz spôsobil znehodnotenie zmeny a vyvolal mierny nárast cenovej hladiny. Ale koncom roka sa inflácia opäť držala na nízkej úrovni. Vývoj inflácie v ČR mal klesajúci trend, až na rok 1998, kedy sa cenová hladina mierne zvýšila. Česko sa v roku 1999 vyrovnalo priemeru EÚ na úrovni približne 2 %. Miera inflácie na Slovensku sa v tomto období vyvíjala nerovnomerne, vplyvom úpravy regulovaných cien energií. Inflácia v oboch krajinách sa po vstupe do EÚ, v roku 2004, vyvíjala približne rovnakým tempom. V tomto období sa miera inflácie pohybovala na nízkej úrovni, v rozmedzí 3 - 5 %. Zvyšovanie cien energií a ropy na svetových trhoch, na vývoj cenovej hladiny nemal veľký dopad. Krátkodobé zvýšenie inflácie pred obdobím krízy (v roku 2008) bol vyvolaný zvýšením cien potravín a energií na svetových trhoch. Výrazne vyššiu mieru inflácie v tomto roku dosiahla ČR, a to aj v dôsledku zvýšenia zníženej sadzby DPH na určité tovary.

Vývoj inflácie na Slovensku a v Česku v roku 2009 bol ovplyvnený najmä vonkajšími faktormi - svetovou hospodárskou krízou. Pokles svetovej ekonomickej aktivity sa prejavil v poklese cien na svetových aj domácich trhoch kvôli zníženiu dopytu. (NBS, 2018) Výrazný pokles cenovej hladiny v Česku pokračoval od minulého roku a v októbri sa dokonca dostala do deflácie. Súviselo to s nízkym dopytom doma aj na zahraničných trhoch, no v posledných mesiacoch roka začala cenová hladina opäť rásť vplyvom rastu cien ropy na svetových trhoch. Na priblíženie sa inflačnému cieľu a zvýšení cenovej hladiny ČNB znižovala kľúčové úrokové sadzby. (ČNB, 2018) V roku 2010 sa cenová hladina na Slovensku držala na nízkej úrovni. Aj napriek zvyšovaniu cien potravín a energetických surovín sa rast cenovej hladiny spomalil, v dôsledku neistoty ohľadom rastu nezamestnanosti a s tým súvisiacim poklesom dopytu. (NBS, 2018) V Česku sa v roku 2010 inflácia zvýšila len mierne. Hlavným faktorom mierneho rastu bolo doznievanie dôsledkov svetovej krízy a s tým spojený nárast zahraničného dopytu a nárast zamestnanosti doma, na druhej strane tu narastala neistota na trhoch eurozóny v dôsledku

krízy v Grécku a Írsku. Koncom roka sa miera inflácie dostala na cielené inflačné pásmo 2 %. (ČNB, 2018)

Priemerná ročná inflácia sa v roku 2011 na Slovensku dostala na úroveň približne 4 % a výraznejšie zrýchlila dynamiku oproti predošlému obdobiu. Výraznejší rast cenovej hladiny je spojený najmä s rastom cien potravín na svetových trhoch ale aj na domácom trhu úpravou nepriamych daní (rast DPH z 19% na 20 % a zvýšenie spotrebných daní) (NBS, 2018) V Česku priemerná ročná inflácia dosiahla 1,9 %. V priebehu roka sa inflácia pohybovala úrovni 1 %, avšak ku koncu roka sa zvýšila cenová hladina v dôsledku plánovaného zvýšenia sadzby DPH od ďalšieho roku. Na infláciu mala vplyv aj dlhová kríza v Grécku, ktorá oslabila zahraničný dopyt krajín eurozóny a výrazne oslabila kurz českej koruny. V roku 2012 sa inflácia v Česku zvýšila na priemernú ročnú hodnotu 3,3 %, v dôsledku zvýšenia sadzby DPH, protiinflačne pôsobili faktory domácej ekonomiky ako zvýšenie nezamestnanosti a fiškálna konsolidácia. Nasledujúci rok prognózy inflácie neboli pozitívne, na naplnenie inflačného cieľa na úrovni 2 % musela ČNB znížiť úrokové sadzby na technickú nulu (0,05 %) a zaviazala sa ponechať tieto sadzby v dlhšom horizonte, kým nedôjde k oživeniu inflácie. Inflačný cieľ sa podarilo udržať na spodnej hranici, keď koncom roka dosahovala inflácia úroveň približne 1,5 %. Nízka miera inflácie súvisela s nízkou ekonomickou aktivitou českej ekonomiky a nízkym domácim a zahraničným dopytom. (ČNB, 2018)

Od roku 2013 sa obe krajiny pohybovali v pásme nízkej inflácie až v deflačnom pásme, v dôsledku nízkych cien ropy a energií na svetových trhoch. Na domácom trhu pôsobila protiinflačne nízka ekonomická aktivita v oboch krajinách, ktorá súvisela so zvyšovaním nezamestnanosti a tým aj s nízkym domácim dopytom. Národné banky oboch krajín sa snažili zvýšiť cenovú hladinu znižovaním úrokových sadzieb. Oživenie inflácie nastalo v roku 2017.

V roku 2012 dosahovala inflácia 3,6 %, o rok neskôr 1,4 % až v roku 2014 sa miera rastu cenovej hladiny dostala po prvýkrát do deflácie. Na pokles cenovej hladiny malo vplyv spomalenie rastu cien služieb, priemyselných tovarov a medziročný pokles cien energií. Ceny poľnohospodárskych výrobkov sa držali na nízkej úrovni vďaka dobrej úrode, dva roky po sebe. V tomto roku môžeme pozorovať aj výraznejší pokles cien ropy na svetových trhoch. Deflačný vývoj na Slovensku trval až do roku 2016, kedy priemerná ročná miera inflácie bola na úrovni -0,5 %. Vývoj cenovej hladiny bol ovplyvnený

externými faktormi, znižovaním cien komodít na svetových trhoch. Nízke ceny ropy sú hlavným faktorom nízkoinflačného prostredia na Slovensku v tomto období. (NBS, 2018)

Zlepšenie ekonomickej situácie v Česku sa prejavilo v roku 2015 zvýšením zamestnanosti a rastom domáceho dopytu, čo pôsobilo ako proinflačný faktor. Oživenie českej ekonomiky súviselo aj s úmyselným znehodnotením českej ekonomiky, čo podporilo vývoz. Celková inflácia však ostávala pod cieľom ČNB, v dôsledku deflačného vývoja cien komodít v zahraničí. Rovnaký vývoj inflácie pokračoval aj nasledujúci rok. (ČNB, 2018)

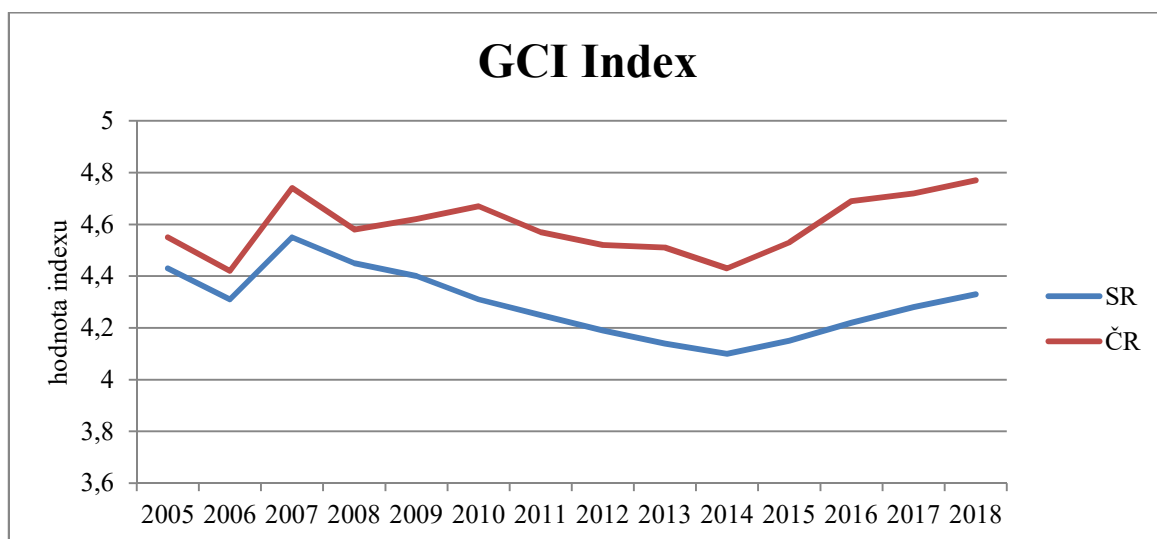
V roku 2017 ceny na svetových trhoch opäť rástli, čo sa premietlo aj do vývoja cien na Slovensku. Priemerná ročná inflácia dosiahla nad úroveň 1 %. Najvýraznejšie rástli ceny potravín, podobne aj ceny ropy, čo sa prejavilo na zvýšení cien pohonných hmôt. (NBS, 2018) Českej ekonomike sa podarilo udržať infláciu počas celého roka na hornej hranici inflačného cieľa, kedy priemerná ročná inflácia dosiahla úroveň 2,4 %. Po oživení rastu cien na zahraničných trhoch a naplnení inflačného cieľa, tak mohla ČNB opäť zvyšovať úrokové sadzby. (ČNB, 2018)

Priemerná miera inflácie na Slovensku v roku 2018 dosiahla 2,5 %, najvyššie rástli ceny potravín, služieb, bývania a ceny energií, naďalej sa však miera inflácie drží na nízkej úrovni. (ŠÚSR, 2018) Miera inflácie v Česku bola ešte nižšia, na úrovni 2,1 %. K zvyšovaniu cenovej hladiny prispel najmä rast cien bývania, potravín a alkoholických nápojov. (ČSÚ, 2018)

4.6 Index GCI

Vývoj konkurencieschopnosti krajín sledovaný indexom konkurencieschopnosti podľa WEF bol zväčša identický. Hodnotenie Českej republiky bolo však vždy vyššie v porovnaní so Slovenskom. Rozhodujúcimi faktormi konkurenčnej výhody oboch krajín bola makroekonomická stabilita, zdravie a vzdelanie. Medzi hlavné konkurenčné nevýhody patrila oblasť inštitúcií a inovácií. Oblasť inovácií je pritom dôležitým faktorom konkurencieschopnosti krajín v súčasnosti (v období priemyselnej revolúcie 4.0).

Graf 6 Index GCI

Prameň: vlastné spracovanie podľa: WEF, Global Competitiveness Report, 2018, [elektronický zdroj], [cit. 2019-03-15]. Dostupné na: <https://www.weforum.org/>

V roku 2005 sa obe krajiny nachádzali približne na rovnakej úrovni v hodnotení konkurencieschopnosti, kedy hodnota GCI v Česku dosahovala 4,55 bodov a na Slovensku 4,43. Vysoké hodnotenie konkurencieschopnosti získali obe krajiny v roku 2007. Súviselo to najmä s ozdravnými opatreniami ekonomiky pred vstupom do EÚ. V tomto roku obe krajiny dosahovali nízku mieru nezamestnanosti, inflácie a vysoký rast ekonomiky. Pozitívne boli hodnotené oblasti finančného trhu a trhu tovarov. GCI index pre ČR dosahoval 4,74 bodov a GCI index SR 4,55 bodov. Nasledujúce obdobie sa vývoj konkurencieschopnosti postupne zhoršoval až do roku 2014, kedy obe krajiny získali najnižšie hodnotenie. Dôvodmi zhoršovania konkurencieschopnosti bola zhoršujúca globálna situácia ale aj situácia v rámci krajín. Obe krajiny brzdila neefektívnosť inštitúcií, pomalé implementovanie inovácií a informačných a komunikačných technológií, vysoké daňové zaťaženie a iné. Od roku 2015 konkurencieschopnosť oboch ekonomík rastie až do súčasnosti, najmä vďaka zvyšovaniu technologickej pripravenosti, stabilite ekonomiky a oblasti vyššieho vzdelávania. Česká republika sa v Správe o konkurencieschopnosti 2017-2018 umiestnila na 31. mieste s najvyšším hodnotením GCI 4,8 bodov. Pozitívne hodnotené oblasti boli: makroekonomická stabilita (zvlášť nízka miera inflácie), vyššie vzdelanie, finančný trh. Horšie hodnotené oblasti sú inštitúcie a infraštruktúra, daňová regulácia a byrokracia. Slovenská republika dosiahla hodnotenie GCI 4,3 bodov a umiestnila sa na 59. mieste. Slovensko získalo dobré hodnotenie v oblastiach zdravia a základného vzdelania, makroekonomickej rovnováhy a technologickej pripravenosti. Zlé hodnotené oblasti boli inštitúcie, pracovný trh a infraštruktúra.

5 Diskusia

Ekonomický vývoj SR a ČR od rozdelenia spoločnej republiky a transformácii centrálne riadenej ekonomiky orientovanej na východ, na trhové ekonomiky orientované na západ si prešiel výraznými zmenami. Na vývoj ekonomík oboch ekonomík najviac vplýval vývoj svetovej ekonomiky ale aj vnútorná ekonomická a politická situácia.

Veľmi dôležitým a objektívnym ekonomickým ukazovateľom výkonnosti ekonomiky je HDP per capita v parite kúpnej sily. V tejto záverečnej práci sme dospeli k výsledkom, že Česko malo počas sledovaného obdobia porovnateľne vyššie HDP na obyvateľa v porovnaní so Slovenskom, avšak rýchlejší rast HDP na Slovensku prispel k približovaniu sa vo výkonnosti českej ekonomike. V porovnaní k EÚ 15 obe krajiny stále zaostávajú, no v priebehu 25 rokov sa výrazne priblížili k ich výkonnosti. Posledný údaj, z roku 2017 ukazoval, že ČR je na úrovni 83,2 %, čo je v porovnaní s 65,54 % (1995) 17,48 % nárast konvergencie. SR sa v priebehu sledovania dostala z 41,24 % na 70,68 % výkonnosti EÚ 15, čo je nárast o 29,44 %. Na základe tohto porovnania môžeme konštatovať, že SR zaznamenal výrazne vyšší nárast HDP per capita.

Vývoj celkového HDP oboch republík výrazne prevyšoval priemerný rast HDP EÚ. Najmä vďaka pozitívnym zmenám v štruktúre HDP a investíciám. Najmä zahraničné investície pôsobili ako prorastový stimul v oboch ekonomikách. Hnacou silou rastu ekonomiky v oboch krajinách je automobilový a elektrotechnický priemysel. Je však kľúčovou úlohou pre obe ekonomiky diverzifikácia národného hospodárstva, keďže z dlhodobého hľadiska pri zmene trendov môže jednotvárnosť hospodárstva znamenať problém. Možným riešením sú investície do inovácií a vývoja, odvetvia informačných technológií a robotiky v zmysle konkurencieschopnosti v nastávajúcom Priemysle 4.0. Z hľadiska objemu HDP dosahovala výrazne vyššie hodnoty ČR. Jedným z hlavných dôvodov bol vyspelejší priemysel, ktorého väčšina ostala po rozdelení republiky práve na území ČR. Ďalším dôležitým faktom je veľkosť trhu ČR, v porovnaní so SR, je približne dvakrát väčší počet obyvateľstva. Z geografického hľadiska má ČR výhodu v blízkosti svojich najväčších obchodných partnerov Nemecka a Slovenska. Spoločnou výhodou pre obe krajiny bol vstup oboch krajín do EÚ, v roku 2004, kedy obe krajiny dosiahli najvyššie tempo rastu HDP, SR dokonca najviac spomedzi všetkých členských krajín EÚ. Po vstupe do EÚ sa zväčšil ekonomický priestor oboch krajín, v zmysle odstraňovania obchodných prekážok do ostatných členských krajín a plynúcich výhod vo vzťahu k tretím krajinám.

V tomto období však bolo zjavné prehrievanie svetovej ekonomiky a po krachu finančných inštitúcií v USA sa prejavila svetová kríza v roku 2009. Obe ekonomiky v tom čase dosiahli svoje historické minimum. V porovnaní krajín za sledované obdobie priemerný rast HDP SR bolo 4,03 %, ČR dosahovala priemerný rast HDP 2,63 % a priemerný rast HDP EÚ predstavoval 1,77 %.

Vývoj nezamestnanosti priamo súvisel s vývojom HDP. V dôsledku rastu HDP klesala nezamestnanosť a naopak pri poklese HDP nezamestnanosť rástla. Súvis medzi týmito dvomi veličinami spôsobuje dopyt po tovaroch a službách, ktoré sú súčasťou HDP a práca potrebná na ich vytvorenie zabezpečuje zamestnanosť. Nezamestnanosť na Slovensku je výrazne vyššia ako v Česku. SR dlhodobo patrí ku krajinám EÚ s najvyššou mierou nezamestnanosti, zatiaľ čo ČR patrí ku krajinám s najnižšou mierou nezamestnanosti EÚ. Trend vývoja nezamestnanosti oboch krajín bol približne rovnaký ale rozdiel medzi nezamestnanosťou bol zjavný. Nezamestnanosť v ČR bola vždy na polovičnej úrovni SR. Problémom s nezamestnanosťou v SR je dlhodobá nezamestnanosť, nezamestnanosť absolventov a nerovnomernosť v nezamestnanosti regiónov, najmä na východnom Slovensku. Na vytváraní pracovných miest prispeli veľké investície automobilových, elektrotechnických a strojárskych závodov. Avšak hlavnými zamestnávateľmi sú malé a stredné podniky, ktoré vytvárajú podstatnú časť pracovných miest v oboch krajinách, ktorí sú zvlášť citlivý na vývoj výrobných nákladov. Ďalším faktorom, ktorý ovplyvňoval výšku nezamestnanosti bol rast miezd. Dlhodobý trend však ukazuje na klesaní nezamestnanosti v oboch krajinách. V porovnaní so začiatkom obdobia bola nezamestnanosť na Slovensku na úrovni približne 12 % a v roku 2018 dosahovala približne 7 % a priblížila sa tak priemeru EÚ. Nezamestnanosť v Česku sa dostala od 4 % na začiatku, na doteraz najnižšiu úroveň približne 2 %.

Zahraničný obchod ČR a SR je založený prevažne na automobilovom priemysle, ktorý tvorí najväčší podiel dovozu a vývozu. SR sa v roku 2018 umiestnila na prvom a ČR na druhom mieste v počte vyrobených áut na jedného obyvateľa. Väčšina vyrobených automobilov smeruje na vývoz. Druhý najväčší podiel obchodnej výmeny patrí elektrotechnickému priemyslu. Z pohľadu teritoriálnej štruktúry zahraničného obchodu krajín sa od rozpadu ZSSR obe ekonomiky orientovali viac na vyspelé ekonomiky EÚ na úkor krajín RVHP. V súčasnosti sú najväčšími obchodnými partnermi SR: Nemecko, Česko a Poľsko. Najväčšími partnermi ČR sú to rovnako: Nemecko, Slovensko a Poľsko. V súčasnosti nemecká ekonomika nedosahuje pozitívne výsledky a hrozí, že sa dostane do

recesie. To by mohlo obmedziť kúpyschopnosť tamojšieho obyvateľstva, znížiť dovoz z ČR a SR a negatívne pôsobiť na vývoj salda bežného účtu. Trend vývoja zahraničnoobchodnej výmeny v oboch ekonomikách bol počas sledovaného obdobia rastúci, najmä vďaka prijatiu do EÚ, kedy sa tempo rastu obchodnej výmeny výrazne zrýchlilo. Spomalenie a zníženie obchodnej v roku 2009 súviselo so svetovou hospodárskou krízou, kedy sa celosvetová obchodná výmena spomalila. ČR v porovnaní so SR dosahovala vždy približne dvojnásobný objem celkovej zahraničnoobchodnej výmeny. Dynamika vývoja zahraničného obchodu oboch ekonomík v súčasnosti však spomaľuje, pod vplyvom vývoja svetového obchodu, ktorý čelí neistotám.

Pohyb cenovej hladiny v SR a ČR mal počas sledovaného obdobia zväčša klesajúci charakter. Takýto vývoj cenovej hladiny je želaný, avšak len do určitej miery, tak aby nedošlo k prílišnej deflácií, ktorá znamená zvyšovanie reálnej hodnoty peňazí. Na jednej strane to prispieva k znižovaniu cien tovarov a služieb, no na druhej strane to znamená zvyšovanie hodnoty dlhu a zhoršenie recesie. Na dosahovanie cenovej stability v oboch ekonomikách sa zaviedlo inflačné cielenie, ktoré priamo súviselo s prípravami na vstup do ERM (European Exchange Rate Mechanism) a následné prijatie spoločnej európskej meny. Vývoj miery inflácie najviac ovplyvnila menová deregulácia po prechode na tržové ekonomiky a úprava fiškálnej politiky oboch krajín. Zahraničnými faktormi, ktoré ovplyvnili vývoj cien v oboch krajinách boli zmeny cien tovarov (najmä energií) na zahraničných trhoch. Najvyššia miera inflácie bola zaznamenaná na začiatku sledovaného obdobia, kedy v dôsledku menovej odluky, sa miera inflácie dostala nad úroveň 20 % v oboch krajinách (na SR o 3 % vyššia). V nasledujúcom období sa cenová hladina znižovala. Miernu nestabilitu vo vývoji cien priniesla zmena kurzovej politiky, z fixného kurzu na plávajúci kurz (floating). V ČR, v roku 1996 a v SR v roku 1998. Úlohou centrálnych bánk sa v tomto období stalo inflačné cielenie. Miera inflácie v tomto období výrazne kolísala v dôsledku úpravy daní a ekonomických reforiem. V období krízy, v roku 2009, sa miera inflácie držala na nízkej úrovni v dôsledku nízkej nezamestnanosti a nízkeho dopytu. Od tohto obdobia bol vývoj cenovej hladiny v oboch ekonomikách približne identický. Obdobie od roku 2014 bolo charakteristické nízkou úrovňou cenovej hladiny, kedy sa obe ekonomiky dostali do deflácie. Na vývoj cien v tomto období mali vplyv nízke ceny ropy, energií, poľnohospodárskych výrobkov doma aj v zahraničí a spomalenie ekonomickej aktivity v oboch ekonomikách. V súčasnosti sa miera inflácie pohybuje na úrovni približne 2 % a rastový trend sa očakáva aj do budúcnosti.

V hodnotení konkurencieschopnosti, podľa WEF sa ČR nachádza v tretej fáze ekonomického vývoja ako ekonomika zameraná na inovácie. To znamená, že vyššia váha sa prikladá hodnoteniu oblastí inovácií a vývoja. SR sa nachádza v prechodnej fáze medzi ekonomikami zameranými na efektivitu a ekonomikami zameranými na inovácie. Váhy hodnotenia jednotlivých oblastí SR sú spomenuté v časti 1.5. V poslednej Správe o konkurencieschopnosti z roku 2017/2018 hodnotila 137 krajín, ČR sa umiestnila na 31. mieste a SR na 59. mieste. Obe krajiny dlhodobo dosahujú zlé výsledky v oblasti inštitúcií, ktoré súvisia s prílišnou byrokraciou, korupciou, neefektívnym využívaním finančných zdrojov. S tým spojené nízke investície do výskumu a vývoja technológií, ktoré sú pre súčasnosť neoddeliteľnou súčasťou novej priemyselnej revolúcie a tak priamo súvisia s konkurencieschopnosťou krajín. Pozitívnymi oblasťami boli najmä makroekonomická stabilita aj vďaka pozitívnemu vývoju globálnej ekonomiky. Trend vo vývoji konkurencieschopnosti oboch krajín je rastúci, čomu prispieva postupné zvyšovanie využívania technológií.

V komplexnom zhrnutí celej problematiky môžeme konštatovať, že vývoj slovenskej ekonomiky bol dynamickejší ako vývoj českej ekonomiky. Rozdielnosť ekonomík aká bola na začiatku sa postupom času začínala vyrovnávať. Výkonnosť ekonomiky Česka, určená podľa HDP per capita v PKS je vyššia v porovnaní so Slovenskom, no rozdiel je v porovnaní so začiatkom veľmi malý. Najväčší rozdiel medzi ekonomikami je nezamestnanosť, ktorá je na Slovensku dlhodobým problémom. Kedy dobehne slovenská ekonomika výkonnosť českej ekonomiky, je zložitá odpoveď. Potenciál rastu oboch ekonomík spočíva v odstránení problémov ako je byrokracia, korupcia, efektívnosť inštitúcií a iných. Okrem toho ich vývoj závisí od prílevu investícií ale hlavne od vývoja svetovej ekonomiky.

Záver

Obe krajiny si za posledných 25 rokov prešli dynamickým ekonomickým vývojom. Najvýznamnejšou udalosťou bola transformácia centrálne plánovanej ekonomiky na tranzitívne a neskôr otvorené trhové ekonomiky (ešte skôr v roku 1989), ktorej dôsledky ovplyvňovali vývoj oboch republík ešte niekoľko rokov neskôr. Vývoj oboch ekonomík výrazne ovplyvnil privatizačný proces štátnych podnikov, ktorý sa nezaobišiel bez sporných momentov a spoločenskej kritiky.

Rozdelenie spoločnej ČSFR v roku 1993 ukázalo rozdiel medzi slovenskou a českou ekonomikou. Slovensko začínalo s výrazne nižším HDP a oveľa vyššou nezamestnanosťou ako česká ekonomika, ktorá vďaka viac rozvinutému priemyslu mala väčší potenciál pre udržanie ekonomiky v stabilnom stave. Nasledujúci proces ekonomických a politických reforiem v oboch krajinách mal približne rovnaký charakter, ako napríklad úprava daní, zmena menovej politiky a iné. Zmyslom týchto reforiem bol úmysel oboch krajín vstúpiť do EÚ. Vstup do EÚ malo na vývoj oboch ekonomík určite pozitívny vplyv. V tom období sa rast oboch ekonomík výrazne zvýšil, znížila sa nezamestnanosť a rozšíril sa obchodný priestor. Vstupom do EÚ sa obe ekonomiky zaviazali dodržiavať zásady, ktoré mali aj negatívny vplyv na ich vývoj. Ako príklad uvediem prílišnú reguláciu v oblastiach obchodu, životného prostredia, práce a iných. To vytváralo na obe ekonomiky a jej výrobcov veľký tlak. Neskôr, v roku 2009, prijala SR spoločnú európsku menu. Ukázalo sa to ako správny krok, nakoľko sa odstránilo mnohé prekážky obchodu a znížili sa transakčné náklady. ČR si svoju menu ponechalo doteraz, avšak špekuluje sa o prijatí eura, no iniciatívu zatiaľ nie je vidieť.

Súčasnosť svetovej politiky prináša so sebou nové komplikácie ako sú politické nepokoje vo svete, spomalenie rastu čínskej ekonomiky a jej vplyv na európske krajiny, obchodná vojna a protekcionistická politika USA voči Číne a Európe, plánovaný odchod Británie z EÚ a narastajúca neistota na trhoch. Svetová ekonomika sa v dôsledku týchto zmien mierne spomaľuje oproti predošlým rokom. Obe ekonomiky budú týmito udalosťami ovplyvnené, najmä automobilový priemysel, ktorý je hlavným pilierom oboch ekonomík. Je preto potrebné diverzifikovať národné hospodárstvo. Okrem týchto udalostí sa v súčasnosti prejavuje priemyselná revolúcia 4.0, ktorej cieľom je priniesť digitalizáciu do všetkých oblastí, robotizácia, zdieľaná ekonomika a iné. Obe krajiny v tomto smere zaostávajú za vyspelými krajinami, no je vidieť rastúci trend využívania týchto technológií.

Dôležitou oblasťou, ktorá ovplyvní vývoj ekonomiky bude udržateľnosť svetovej klímy a životného prostredia, ktoré so sebou prinesú zvýšenie nákladov v oblastiach výroby a dopravy, čo povedie k zdražovaniu obchodu. Je preto vhodné v čase ekonomickej prosperity vytvárať strategické mechanizmy a zabezpečovacie programy pre možné budúce problémy.

Zoznam bibliografických odkazov

1. AKRMAN, Libor - SKLENSKÝ, Martin. Čtvrtstoletí od rozdělení: jak si vedou ekonomiky Česka a Slovenska ?, 2018, [elektronický zdroj], [cit. 2018-09-25]
Dostupné na: <https://www.peak.cz/ctvrtstoletí-od-rozdelení-si-vedou-ekonomiky-ceska-slovenska/3986/>
2. AUGUSTO, Lopez-Claros. The global competitiveness report 2004-2005. New York: Palgrave Macmillan, 2004, xxiii, 628 s. ISBN 1-4039-4913-1.
3. BAKOŠ, Tomáš. Slovenský export do Británie padne takmer najviac v Únii, ukázala analýza o tvrdom Brexite, 2019 [elektronický zdroj], [cit. 2019-02-17] Dostupné na: https://finweb.hnonline.sk/ekonomika/1887866-analyza-o-tvrdom-brexite-slovensko-patri-ku-krajinam-ktorych-export-by-klesol-najvyraznejšie?fbclid=IwAR14pMq6CUhW8hij4shZb203viLKmXuNOKRFRkLBODU5Wl_M4T82scjttoQ
4. BALÁŽ, Peter a kol. Konkurencieschopnosť a jej význam v národnej ekonomike: (zmeny a výzvy v období globálnej finančnej krízy). 2. vyd. Bratislava : Sprint 2, 2017, 240 s., ISBN 978-80-89710-28-7.
5. ČNB, Výroční zprávy České národní banky, 2018, [elektronický zdroj], [cit. 2018-04-01].
Dostupné na: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/hospodareni/vyrocní_zpravy/index.html
6. ČSÚ, Vývoj ekonomiky České republiky v roce 2013, Praha, 2014, [elektronický zdroj], [cit. 2019-01-25] Dostupné na: <https://www.czso.cz/documents/10180/20549933/110913q4a-1+po+uprave.pdf/5bb293d9-0744-4405-9d6a-4f8fd02c615c?version=1.0>
7. ČSÚ, Vývoj ekonomiky České republiky v roce 2014, Praha, 2015, [elektronický zdroj], [cit. 2019-01-25] Dostupné na: <https://www.czso.cz/documents/10180/27285583/320193-14q4a.pdf/23b754fc-678c-405c-9648-f984717339ac?version=1.0>
8. ČSÚ, Vývoj ekonomiky České republiky v roce 2015, Praha, 2016, [elektronický zdroj], [cit. 2019-01-25] Dostupné na: <https://www.czso.cz/documents/10180/20549951/320193-15q4a.pdf/2dbaba6f-207f-48ad-ac07-759ca9283a8e?version=1.3>
9. ČSÚ, Vývoj ekonomiky České republiky v roce 2016, Praha, 2017, [elektronický zdroj], [cit. 2019-01-25] Dostupné

- na:<https://www.czso.cz/documents/10180/32906842/320193-16q4a.pdf/f1ec618e-ba98-48f0-b235-d5a628ce112d?version=1.0>
10. ČSÚ, Vývoj ekonomiky České republiky v roce 2017, Praha, 2018, [elektronický zdroj], [cit. 2019-01-25] Dostupné na: <https://www.czso.cz/documents/10180/58775432/320193-17q4a.pdf/4df01eb0-facf-40c6-898a-c239bd0539b3?version=1.0>
 11. ČSÚ, Vývoj ekonomiky České republiky 1. pololetí 2018, Praha, 2018, [elektronický zdroj], [cit. 2019-01-25] Dostupné na: <https://www.czso.cz/documents/10180/62225662/320193-18p1.pdf/96c68817-31a3-4c15-b628-7ab5d8c24e6a?version=1.0>
 12. ČSÚ, Zahraničný obchod České republiky v roce 2009, Praha, 2010, [elektronický zdroj], [cit. 2019-01-25] Dostupné na: <https://www.czso.cz/documents/10180/20550765/t-6008-10.pdf/26d71e66-45d3-476c-b267-c9f91b3e43cd?version=1.0>
 13. ČSÚ, Zahraničný obchod České republiky v roce 2010, Praha, 2011, [elektronický zdroj], [cit. 2019-01-25] Dostupné na: <https://www.czso.cz/documents/10180/20550769/t-6008-11.pdf/0cb6757f-5514-4df9-9735-b8814641312e?version=1.0>
 14. ČSÚ, Zahraničný obchod České republiky v roce 2013, Praha, 2014, [elektronický zdroj], [cit. 2019-01-25] Dostupné na: <https://www.czso.cz/documents/10180/20550781/241015-14.pdf/23a9e7cd-3017-4cde-b636-cff8f55e757f?version=1.0>
 15. ČSÚ, Zahraničný obchod České republiky v roce 2014, Praha, 2015, [elektronický zdroj], [cit. 2019-01-25] Dostupné na: <https://www.czso.cz/documents/10180/34323495/241015-15.pdf/2e256c3f-97be-43e6-9868-8e41e1b8aaf5?version=1.1>
 16. ČTK, Brexit sa odkladá do konca októbra. Mayová sa dohodla s lídrami EÚ, 2019, [elektronický zdroj], [cit. 2018-04-11] Dostupné na: https://hnonline.sk/svet/1922247-brexit-sa-odklada-do-konca-oktobra-mayova-sa-dohodla-s-lidrami-eu?fbclid=IwAR0eSnTfVbOX1yem_oECW_CKCF4sV4Mj0OE_RPsfIVxLGcGDCwZtkCH3DI
 17. CZECHTRADE, Zahraničný obchod České republiky v letech 2001 až 2005, Praha, 2006, [elektronický zdroj], [cit. 2018-10-12] Dostupné na:

- <https://www.czechtrade.cz/d/documents/01/4-nase-sluzby/4-9-informace-materialy-ke-stazeni/4-9-5-analyzy-zahranicniho-obchodu/>
18. CZSO, Česká republika od roku 1989 v číslech. [elektronický zdroj], [cit. 2018-10-12]
Dostupné na: <https://www.czso.cz/csu/czso/ceska-republika-od-roku-1989-v-cislech-w0i9dxmghn>
 19. CZSO, Zahranický obchod ČR 1993-2005. [elektronický zdroj], [cit. 2018-10-12]
Dostupné na: <https://www.czso.cz/documents/10180/20536234/60060601.pdf/a6b15eb0-86f3-4dd4-affe-3ddca3666614?version=1.0>
 20. Euractiv, Dlhová kríza v eurozóne, 2011 [elektronický zdroj], [cit. 2018-08-05]
Dostupné na: <https://euractiv.sk/section/ekonomika-a-euro/linksdossier/dlhova-kriza-v-eurozone-000288/>
 21. Euractiv, Finančná kríza, 2008, aktualizované 2016, [elektronický zdroj], [cit. 2018-08-05].
Dostupné na: <https://euractiv.sk/section/ekonomika-a-euro/linksdossier/financna-kriza-000227/>
 22. Eur-lex, Pripojenie k EÚ - proces pristúpenia, 2016, [elektronický zdroj], [cit. 2018-04-25]
Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=LEGISSUM%3A114536>
 23. Eurostat, Real GDP per capita, 2018, [elektronický zdroj], [cit. 2019-03-15]. Dostupné na: https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/product?code=sdg_08_10
 24. HLUŠKOVÁ, Tatiana. Competitiveness of Slovakia: strengths and weaknesses. Central and eastern Europe in the changing business environment : the proceedings of the 17th international joint conference : may 26, 2017, Prague, Czech Republic and Bratislava, Slovak Republic. Bratislava. EKONÓM, 2017. p. 55-64. ISBN 978-80-225-4385-9. ISSN 2453-6113
 25. HNonline. Európu trápí neistota vo svetovom obchode. Brusel prudko zhoršil odhad rastu ekonomiky eurozóny, 2019, [elektronický zdroj], [cit. 2019-02-17] Dostupné na: <https://finweb.hnonline.sk/zahranicna-ekonomika/1887259-europska-komisija-vyrazne-zhorsila-odhad-rastu-ekonomiky-eurozony?fbclid=IwAR3yyvZMTXGpECuWF2DLFQLpcw97XSXxgzpZQ74frNPbgtg3CL6hzjDDI9w>
 26. HUNT Alex - WHEELER Brian. Brexit: All you need to know about the UK leaving the EU, BBC, 2018 [elektronický zdroj], [cit. 2018-08-18] Dostupné na: <https://www.bbc.co.uk/news/uk-politics-32810887>

27. KLAUS, Václav, Demontáž centrálně plánované ekonomiky a cíle transformace, 2001, [elektronický zdroj], [cit. 2018-04-01]. Dostupné na: <https://www.klaus.cz/clanky/1085>.
28. KOLLÁROVÁ, Zdenka, Ekonomicky sa Slovensku darí, ale zaostáva v oblastiach kľúčových pre rast, tvrdí Európska komisia, Pravda, 2019, [elektronický zdroj], [cit. 2019-03-01] Dostupné na: <https://spravy.pravda.sk/ekonomika/clanok/503651-ekonomicky-sa-slovensku-dari-ale-zaostava-v-oblastiach-klucovych-pre-rast-tvrdi-europska-komisia/>
29. KOTIAN, Róbert. Deklarácia o zvrchovanosti Slovenska. HNonline, 2010. [elektronický zdroj], [cit. 2018-04-12] Dostupné na: <https://blogy.hnonline.sk/robert-kotian/deklaracia-o-zvrchovanosti-sr-alebo-samostatnost-nehceme-13>
30. LISÝ, Ján a kol., Ekonómia. Bratislava : Wolters Kluwer (Iura Edition), 2005, 622 s., ISBN 80-8078-063-3.
31. MACKOVÝCH, Patrik, Svetová ekonomika je pod tlakom. Ohrozuje ju celý rad rizík., 2019, [elektronický zdroj], [cit. 2019-02-17]. Dostupné na: <https://finweb.hnonline.sk/komentare-a-analyzy/1887667-svetova-ekonomika-je-pod-tlakom-ohrozuje-ju-cely-rad-rizik?fbclid=IwAR1rFZbHq1b44ryPdN2yyWs3o2VmltiD3oCYu98BUtmNa7v9O5gC4jbKX78>
32. MACHOTKOVÁ, Šárka, Ministerstvo vnitra ČR, Vstup ČR do Schengenu, 2018, [elektronický zdroj], [cit. 2019-02-17]. Dostupné na: <https://www.euroskop.cz/8750/sekce/vstup-cr-do-schengenu/>
33. MORVAY, Karol a kol. Hospodársky vývoj Slovenska v roku 2016 a výhľad do roku 2018. 1. vyd. Bratislava: Ekonomický ústav Slovenskej akadémie vied, 2017, 159 s., ISBN 978-80-7144-276-9
34. NBS, Národný plán zavedenia eura, 2008, [elektronický zdroj], [cit. 2018-04-12] Dostupné na: http://www.nbs.sk/_img/Documents/_PUBLIK_NBS_EURO/NP_SK_APRIL2008.pdf
35. NBS, Výročné správy, 2018, [elektronický zdroj], [cit. 2018-04-01]. Dostupné na: <https://www.nbs.sk/sk/publikacie/vyrocná-správa>
36. Pravda, Slovensko malo valni obchodný prebytok 2,5 miliardy eur. 2019, [elektronický zdroj], [cit. 2019-02-17]. Dostupné na: <https://spravy.pravda.sk/ekonomika/clanok/501455-slovensko-malo-vlani-obchodny->

prebytok-2-5-miliardy-

eur/?fbclid=IwAR3ggLnJhxdJfULtPDqk1fD74xD85SpWQam6OUEymRBStOpZfp132FIC-Hw

37. SILNÁ, Zuzana - SLOVÁKOVÁ, Viera, Vplyv spoločnej obchodnej politiky EÚ a jednotnej meny euro na konkurencieschopnosť SR. Česká republika a Slovensko v mezinárodním obchode a podnikání: vliv finanční krize na mezinárodní podnikání: sborník z 10. mezinárodní vědecké konference = proceedings from 10th international scientific conference. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze. Nakladatelství Oeconomica, 2010, 165-172 s., ISBN 978-80-245-1583-0
38. TASR, NBS: HDP by v roku 2018 mal dosiahnuť 4 %, v budúcom roku 4,5 %, 2018, [elektronický zdroj], [cit. 2019-02-17]. Dostupné na:
<https://www.teraz.sk/ekonomika/nbs-hdp-by-v-roku-2018-mal-dosiahnuť-4/350772-clanok.html>
39. THE WORLD BANK, GDP growth annual (%), 2018, [elektronický zdroj], [cit. 2019-03-28]. Dostupné na:
<https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD.ZG?end=2017&locations=CZ-SK-EU&start=1993&view=chart>
40. TITZE, Miroslav. Kríza likvidity a finančná nákaza v rokoch 2007-2009: ponaučenie do budúcnosti. In: Politická ekonomie : teorie, modelování, aplikace. - Praha : Vysoká škola ekonomická, 2017, roč. 65, č. 6, s. 690-708. ISSN 0032-3233
41. VRAVEC, Ján. Analýza vybraných ekonomických aspektov odchodu Veľkej Británie z Európskej únie. In: Finančné trhy : vedecký časopis = scientific journal. Bratislava : Derivát, 2017, roč. 14, č. 1, s. 1-7. ISSN 1336-5711
42. WEF, Global Competitiveness Report 2004-2005, [elektronický zdroj], [cit. 2018-12-02].
Dostupné na:
http://www.weforum.org/pdf/Gcr/GCR_04_05_Executive_Summary.pdf
43. WEF, Global Competitiveness Report 2005-2006, 2006, [elektronický zdroj], [cit. 2018-12-02].
Dostupné na:
http://www.weforum.org/pdf/Gcr/GCR_05_06_Executive_Summary.pdf
44. WEF, Global Competitiveness Report 2006-2007, 2007, [elektronický zdroj], [cit. 2018-12-02].
Dostupné na:
http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2006-07.pdf

45. WEF, Global Competitiveness Report 2007-2008, 2008, [elektronický zdroj], [cit. 2018-12-02]. Dostupné na: http://www.allianceau.com/pics/advant/2007_WorldEconomicForum.pdf
46. WEF, Global Competitiveness Report 2008-2009, 2009, [elektronický zdroj], [cit. 2018-12-02]. Dostupné na: http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2008-09.pdf
47. WEF, Global Competitiveness Report 2009-2010, 2010, [elektronický zdroj], [cit. 2018-12-02]. Dostupné na: http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2009-10.pdf
48. WEF, Global Competitiveness Report 2010-2011, 2011, [elektronický zdroj], [cit. 2018-12-02]. Dostupné na: http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2010-11.pdf
49. WEF, Global Competitiveness Report 2011-2012, 2012, [elektronický zdroj], [cit. 2018-12-15]. Dostupné na: http://www3.weforum.org/docs/WEF_GCR_Report_2011-12.pdf
50. WEF, Global Competitiveness Report 2012-2013, 2013, [elektronický zdroj], [cit. 2018-12-15]. Dostupné na: http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2012-13.pdf
51. WEF, Global Competitiveness Report 2013-2014, 2014, [elektronický zdroj], [cit. 2018-12-15]. Dostupné na: http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2013-14.pdf
52. WEF, Global Competitiveness Report 2014-2015, 2015, [elektronický zdroj], [cit. 2018-12-15]. Dostupné na: http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2014-15.pdf
53. WEF, Global Competitiveness Report 2015-2016, 2016, [elektronický zdroj], [cit. 2018-12-15]. Dostupné na: http://www3.weforum.org/docs/gcr/2015-2016/Global_Competitiveness_Report_2015-2016.pdf
54. WEF, Global Competitiveness Report 2016-2017, 2017, [elektronický zdroj], [cit. 2018-12-15]. Dostupné na: http://www3.weforum.org/docs/GCR2016-2017/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2016-2017_FINAL.pdf
55. WEF, Global Competitiveness Report 2017-2018, 2018, [elektronický zdroj], [cit. 2018-12-15]. Dostupné na: <http://www3.weforum.org/docs/GCR2017-2018/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2017%E2%80%932018.pdf>

56. WEF, Methodology and Computation of the Global Competitiveness Index 2017-2018, 2018, [elektronický zdroj], [cit. 2018-12-15]. Dostupné na: <http://www3.weforum.org/docs/GCR2017-2018/04Backmatter/TheGlobalCompetitivenessReport2017%E2%80%932018AppendixA.pdf>
57. World Bank, GDP growth annual (%) 2018, [elektronický zdroj], [cit. 2019-03-15]. Dostupné na: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD.ZG?end=2017&locations=CZ-SK-EU&start=1993&view=chart>
58. World Bank, Current account balance (% of GDP), 2018, [elektronický zdroj], [cit. 2019-03-15]. Dostupné na: <https://data.worldbank.org/indicator/BN.CAB.XOKA.GD.ZS?locations=SK-CZ>
59. World Bank, Inflation, consumer prices (annual %), 2018, [elektronický zdroj], [cit. 2019-03-15]. Dostupné na: <https://data.worldbank.org/indicator/FP.CPI.TOTL.ZG?end=2017&locations=SK-CZ-EU&start=1993>
60. World Bank, Unemployment, 2018, [elektronický zdroj], [cit. 2019-03-15]. Dostupné na: <https://data.worldbank.org/indicator/SL.UEM.TOTL.ZS?locations=CZ-SK-EU>